

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานระบบคูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารเสนอพัฒนาศักยภาพเด็ก ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครัวเรือน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ระบบคูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. การดำเนินงานระบบคูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. บทบาทผู้บริหารกับการคูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. สารสนเทศ
5. การดำเนินงานโครงการโรงเรียนลึกล้ำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. ระบบคูแลช่วยเหลือนักเรียน

สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คิด มีความสุข จึงได้ปฏิรูปการเรียนรู้โดยการปรับบทบาทในการสอนของครูมาเป็นผู้จัดการ และเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ได้ให้ความหมาย ถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนทุกคน โดยมุ่งหวังว่านักเรียนจะเดิบโดยย่างมีคุณภาพรอบด้าน ทั้งด้านศติปัจจุบัน ความสามารถด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นคนดี รู้ ผิดชอบชั่วดี มีความมานะนา karakter มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล เข้าใจผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม และเพียงคนเองได้ ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าต่อตนเองครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้อย่างมีความสุข

โดยปกติเด็กกำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาเป็นช่วงของวัยรุ่น เป็นวัยที่ต้องการหาเอกสารประกอบของตนเอง อย่างรู้อย่างเห็น อย่างลอง ต้องการอิสระจากครอบครัว ต้องการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน บางครั้งให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ เหล่านี้เป็นธรรมชาติของวัยรุ่น หากเด็กเรียนรู้ไม่เท่าทันหรือปรับตัวไม่ได้ จะเป็นสาเหตุให้เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อตัวเขาเอง จากการศึกษา พนว่า ความอยากรู้อยากรลองและเพื่อนช่วย เป็นสาเหตุใหญ่ที่ซักนำให้นักเรียนประพฤติผิด ใช้สารเสพติด หรือ เสพช้ำ โดยมีปัจจัยหลักมาจากการสภาพจิตใจที่อ่อนแอก และอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีสารเสพติด การคบเพื่อนไม่ดี อาจนำไปสู่การมีปัญหา

พฤติกรรม อารมณ์ และสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักเรียนกระทำผิด นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเสริมมา จากผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ จะต้องรับรู้และเข้าใจว่า เด็กมีร่างกาย ความคิด จิตวิญญาณเป็นของตนเองมาด้วยแต่เกิด เด็กมีความแตกต่างกันหนทาง ชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคตจึงเป็นของเข้า เด็กด้องเรียนรู้และปรับตัวเอง เพชรบุปผาและ แก้วปัญหาด้วยตัวของเข้าเอง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ต้องมีความเข้าใจ ให้กำลังใจ เกื้อหนุนช่วยเมื่อเด็กเดือดร้อน การเข้าไปจัดการกับปัญหาตามแนวทางของผู้ใหญ่มากเกินไป โดย ไม่ยอมให้เด็กแก้วปัญหาเอง จะทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า ไม่มีความสามารถ ทำไม่ได้ ทำลายความเป็นตัวของตัวเองอย่างสิ้นเชิง สร้างความกดดัน มีบคั้น จะทำให้เด็กหนีออกจากบ้าน ออกจากโรงเรียน ผันตัวเองไปสู่สิ่งแวดล้อมที่เสื่อมทราม ตกเป็นเหยื่อสารเสพติด หนึ่งโรงเรียน ก้าวร้าว ทะเละวิวาท ไปจนถึงขั้นเป็นอาชญากร การเลือกทางเดินชีวิตที่ผิดพลาด เหล่านี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับเด็กขาดความรู้ความเข้าใจพัฒนาการและ ธรรมชาติของเด็กแต่ละช่วงวัยอย่างต่องแท้ จึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการ ความรู้สึก นึกคิดให้เด็กแต่ละคนเข้าใจคนเอง ยอมรับคนเอง และพัฒนาศักยภาพของคนเองไปจนถึง จุดสูงสุด ได้อย่างน่าเสียดาย (กรมวิชาการ, 2544 : 18 - 22)

การคุ้มครองเดือนักเรียนเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและครูอาจารย์ แต่ในอดีตที่ผ่านมา การคุ้มครองเดือนักเรียนยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นระบบ และมักคิดว่าเป็นหน้าที่ของครู แนะนำบทเรียน เมื่อมีกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ที่ย้ำถึงการคุ้มครองเด็ก เรื่องสิทธิเด็ก และแนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญ ประกอบกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ทำให้เกิดปัจจัยเสี่ยงต่อเยาวชน การคุ้มครองเดือนักเรียนจึง จัดทำให้เป็นระบบเรียกว่าระบบคุ้มครองเดือนักเรียน ในส่วนของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ ศึกษา ได้ประกาศแนวคิดน้อย่างชัดเจนและได้จัดระบบคุ้มครองเดือนักเรียน ในโรงเรียน ตั้งแต่ พ.ศ. 2543 โดยร่วมมือกับกรมสุขภาพจิตทดลองใช้ระบบคุ้มครองเดือนักเรียนกับโรงเรียนนำร่อง และนำมาใช้กับโรงเรียนในสังกัดทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เพื่อให้ปัญหานองนักเรียนทุก คนได้รับการคุ้มครองอย่างใกล้ชิด ทั้งถึงมีการติดตาม ประเมินผล โดยเบ็ดการศึกษาร่วมมือกับ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และ สาขาวิชาเขต มีการคัดเลือก มอบเกียรติบัตร ยกย่อง ชมเชย โรงเรียน ครูที่ปรึกษา และมอบโล่เกียรติคุณให้โรงเรียน และครูที่ปรึกษาที่คุ้มครองนักเรียนได้ มาตรฐานคุณภาพระดับตีมาก

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติ
ดังนี้

สภาวะวิกฤต

- ภัยสารเสพติด
- ความล้มเหลว
ทางการเรียน
อาชีพ
- ภัยทางเพศ
- ความรุนแรงการ
กลั่นแกล้ง รังแก
- อุบัติภัย
ฯลฯ

นโยบาย สพฐ.

สถานศึกษาทุก
แห่งจัดให้มีระบบการ
คูและช่วยเหลือ
นักเรียนและกำหนด
มาตรการสนับสนุน
ส่งเสริมศักยภาพของ
นักเรียนเน้นกิจกรรม
ส่งเสริมพัฒนา
ป้องกัน แก้ไขปัญหา
และการคุ้นครองสิทธิ
เด็ก โดยการมีส่วน
ร่วมของบุคลากรและ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรการสู่การปฏิบัติ

1. สร้างความเข้มแข็ง
ให้โรงเรียนมีมาตรฐานใน
การจัดระบบคูและ
ช่วยเหลือนักเรียน
2. จัดกิจกรรม ส่งเสริม
ความปลดภัยด้าน
สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
ทางสังคม สิทธิเด็ก
ตลอดจนป้องกัน แก้ไข
ปัญหาด่างๆ ของนักเรียน
 เช่น ปัญหาสารเสพ
 ติด ปัญหาทางเพศ
 โดยประสานความ
 ร่วมมือจากผู้ปกครอง
 ชุมชน และองค์กรใน
 ท้องถิ่น
3. สร้างเครือข่าย
 แลกเปลี่ยนเรียนรู้เชื่อม
 โยงความรู้สารสนเทศและ
 ความร่วมมือระหว่าง
 ผู้ปกครองชุมชน องค์กร
 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ประสาน การจัดทำระบบ
 ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการ
 พัฒนาส่งเสริมแก้ไขและส่ง
 ค่อนักเรียนในทุกระดับและ
 ทุกประการ

1.1 ความหมายของระบบคูแลช่วยเหลือนักเรียน

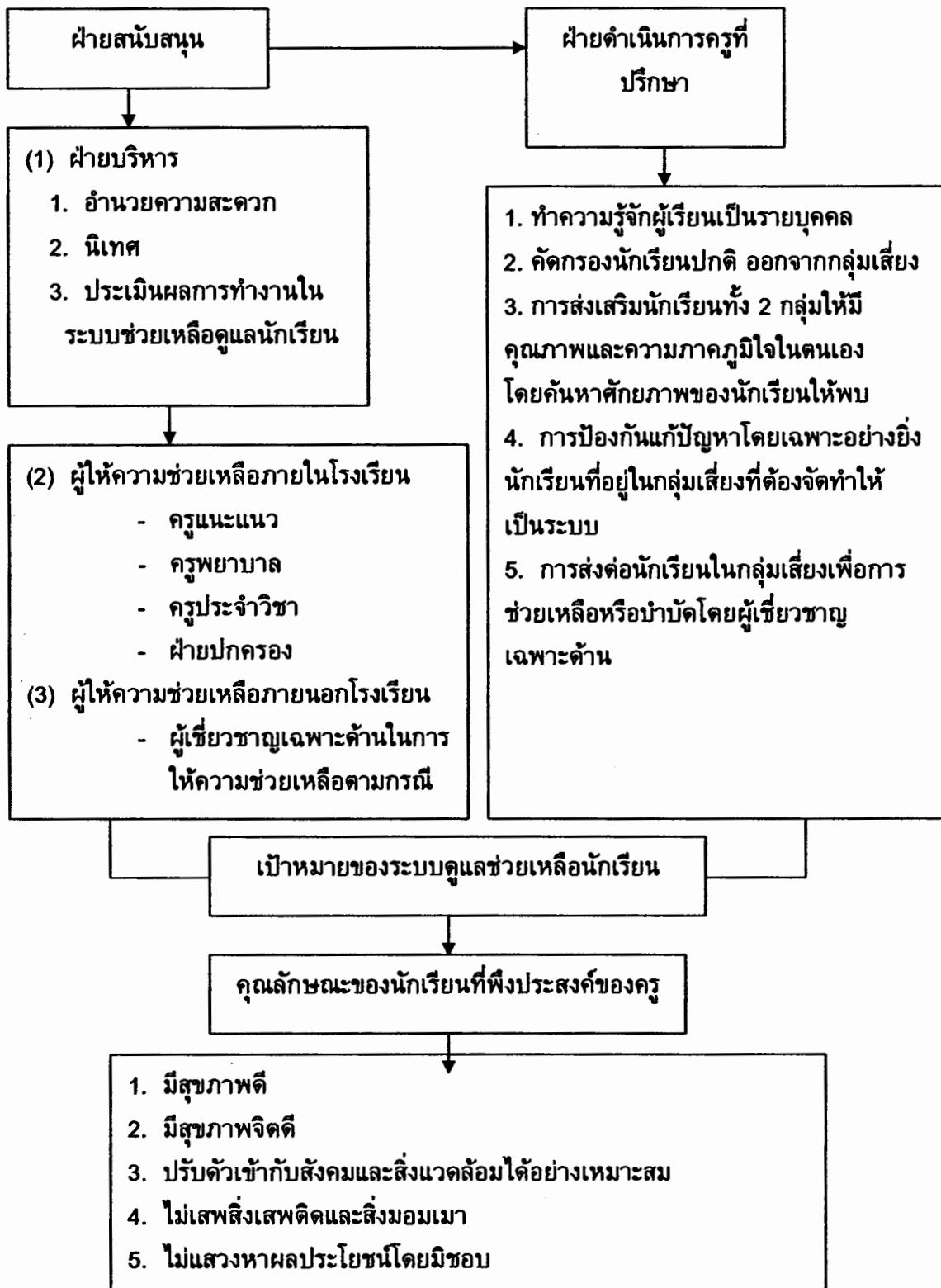
ในสถานศึกษาทุกรายดับไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ครู อาจารย์ ทุกคนมีหน้าที่ต้องช่วยกันสอดส่องคูด้วยให้ความช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่มีปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาสาระเดพดิค ครู อาจารย์ ต้องให้ความรู้ในหลายๆ ด้านเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาอยู่ห่างไกลสาระเดพดิค และสามารถให้คำแนะนำเพื่อนๆ ที่หลงผิดเข้าไปป่ายังเกี่ยวกับสาระเดพดิคได้ โดยครู อาจารย์ต้องมีระบบการคูแลช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ และมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของระบบคูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 4) ได้ให้ความหมายของระบบ การคูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน การแก้ปัญหา โดยมีวิธีการ และเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสาระเดพดิค

สายสมร ยุวมินิ (2545 : 56 - 58) ได้ให้ความหมาย ของระบบการคูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ว่า การคูแลช่วยเหลือ หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน การแก้ปัญหา โดยมีวิธีการ และเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสาระเดพดิค

จากการหมายข้างต้นพอสรุปความหมายของระบบการคูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ว่าโรงเรียนจะต้องดำเนินการคูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีระบบ กระบวนการปฏิบัติงาน คูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสาระเดพดิคอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือ การ ทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการประสาน ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริม จากโรงเรียน และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนบุคคลอื่นใน โรงเรียนบุคคลภายนอก หมายถึง ชุมชน ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักการงาน จะมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริม ให้การคูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดผลดี ในทางปฏิบัติโดยฝ่ายต่างๆ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบตามบทบาทหน้าที่ ดังแผนภูมิ

บทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมตามระบบคุณภาพและช่วยเหลือนักเรียน

ภาพ 2 บทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมตามระบบคุณภาพและช่วยเหลือนักเรียน
ที่มา : สายสมร ยุวมินิ 2545 : 58

1.2 สาเหตุที่ต้องมีระบบคูแลช่วยเหลือนักเรียน

สังคมในปัจจุบันจะมีความวุ่นวายมาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับสารเสพติดซึ่งมีการแพร่หลายอย่างรวดเร็วกับคนทุกเพศทุกวัยโดยเฉพาะในเด็กนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นการซวยของวัยรุ่นอย่างมาก และการคุบเพื่อน และปัจจุบันนี้สารเสพติดเริ่มนี้แพร่ระบาดในเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาแล้ว ถ้าศึกษาให้จริงจังแล้วสารเสพติดแพร่หลายมานานแล้วแต่ยังไม่ค่อยมีระบบในหมู่เยาวชนดังเช่นปัจจุบัน ดังมีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานของสาธารณสุขต้องเข้ามาประชุมชี้แจงสื่อต้านค้างๆ เพื่อคูแลช่วยเยาวชน ในด้านของการศึกษาจึงจะได้ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดทำระบบการดำเนินงานระบบคูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารเสพติดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่ง เพื่อเป็นการป้องปาราม ดังนี้

1.2.1 ปฏิญญาสาภารต์ด้วยสิทธิมนุษยชน

วัลลก ตั้งคณานุรักษ์ (2531 : 27 - 29) กล่าวว่า เมื่อมีการประชุมว่าด้วยเรื่องมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ที่กรุงเจนิวา ในปี ค.ศ.1924 (พ.ศ.2467) ได้ยืนยันถึงศรัทธาและสิทธิของมนุษย์ การเคารพต่อสิ่งศรีและคุณค่าในความเป็นมนุษย์รวมถึงสิทธิของเด็กที่สอดคล้องกับหลักปฏิญญาสาภารต์ฉบับนี้ ได้สรุปไว้ 10 ประการคือ

- 1) เด็กทุกคนจะต้องได้รับสิทธิต่างๆ อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกสิ่งผ้าพันธ์และชนชั้นใดๆ
- 2) เด็กทุกคนจะต้องได้รับการคุ้มครอง และมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ในทุกด้าน
- 3) เด็กทุกคนจะต้องได้รับสิทธิในการมีชื่อ สัญชาติ นับตั้งแต่กำเนิด
- 4) เด็กทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์ค้างๆ เกี่ยวกับความมั่นคงทางสังคมในทุกด้าน
- 5) เด็กทุกคนที่ด้อยทางกาย จิตใจ และสังคม จะต้องได้รับการปฏิบัติรักษาการศึกษาและคูแลเป็นพิเศษ อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริงของชีวิต
- 6) เด็กทุกคนจะต้องได้รับความรักความเข้าใจ ในบรรยายภาพแห่งความรักและมั่นคงอบอุ่น
- 7) เด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษา ได้รับโอกาสเดิมที่ในการเล่นการพักผ่อนหย่อนใจ
- 8) เด็กทุกคนจะต้องได้รับการคุ้มครอง และการนำบัตรังษีมาอย่างเร่งด่วนในทุกกรณี
- 9) เด็กทุกคนจะต้องได้รับการคุ้มครองจากการทอดทิ้ง ทารุณ ทุบตี และตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ทุกกรุปแบบ

10) เด็กทุกคนจะต้องได้รับการคุ้มครอง เพื่อให้พ้นจากการแบ่งแยกในทุกด้าน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เดินโดยอย่างมีความเข้าใจ และกระหนกถึงพลังและความสามารถ ในอันที่จะอุทิศตนเพื่อสังคมส่วนรวมสืบไป

1.2.2 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในประเทศไทย

จากการประชุมของสมัชชาใหญ่ สหประชาชาติ ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เรื่อง ปฏิญญาสากระวាជวิสิทธิมนุษยชน ในมาตราที่ 5 เรื่องความเป็นธรรมในสังคมในข้อ 10 ได้กำหนดไว้ว่า เป็นหน้าที่หลักที่หลักของรัฐบาลที่จะด้องให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่เด็กโดยกำหนดหลักประกันพิเศษและการคุ้มครองและภายหลังการเกิดให้หลักประกันสิทธิของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กกำพร้าหรือเด็กที่ครอบครัวแยกย้าย ยากจนและเสียเบรียบในการที่จะพัฒนาความสามารถดังเดิมของคนเองอย่างเสรีเพื่อเดินโตรีเป็นพลเมืองผู้มีความรับผิดชอบและมีวุฒิภาวะของประเทศและของโลกมีความสำนึกละคระหนักในหน้าที่และสิทธิของคน นอกจากนั้นยังเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในการรับรองสิทธิ และหน้าที่เบื้องต้น ของบุคคลากรในการชี้แนะและให้การศึกษาแก่บุตรเป็นหน้าที่ของรัฐบาล เช่นกันในการคุ้มครองเด็กจากการละทิ้งทุกรูปแบบ การทารุณกรรมและการกดขี่ เอาเปรียบโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจ้างแรงงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทางร่างกายจิตใจและศีลธรรม เมื่อมีการลงนามในปฏิญญาสากระวัตบันนี้ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 และประเทศไทยได้ลงมติรับรอง ประเทศไทยจึงถือเป็นวันที่ 10 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันสิทธิมนุษยชน

1.2.3 สิทธิเด็กและเยาวชนในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวดที่ 3 เรื่อง
สิทธิ และเสรีภาพของชนชาวไทยได้กำหนดสิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ของเด็กและ
เยาวชน ไว้ในมาตรา 53 ว่า

เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรม
จากรัฐทั้งนี้ตามกฎหมายกำหนด

1.2.4 การปฏิบัติงานของส่วนคุ้มครองครูและสิทธิเด็ก สำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

เนื่องจากส่วนคุ้มครองครูและสิทธิเด็กได้แบ่งส่วนราชการเป็นภายในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยที่ยังไม่ได้รับการพิจารณาจาก ก.พ. ว่าจะแบ่งส่วนราชการในงานด้านเด็กให้เป็นจริงได้หรือไม่ แต่เพื่อตอบสนองนโยบายของเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณหญิงกฤษมา วรรณี อุยธยา ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญในการที่เด็กหรือเยาวชนในสถานศึกษามีสิทธิอยู่ในวัยเรียนจำนวนมากและมีเด็กนักเรียนส่วนหนึ่งถูกกลั่นเมิดสิทธิค่างๆทางด้านร่างกาย ทางเพศ และสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้

เช่น ทุนการศึกษา เงินโครงการอาหารกลางวัน หรือการเรียกเงินหรือประโยชน์จากเด็ก นักเรียนเป็นการตอบแทนจากการแสวงหาประโยชน์ของครูบทางคน ทำให้เกิดแนวคิดที่จะให้นิธิ การ ซึ่งเคยพิจารณาแต่ไทยทางวินัยข้าราชการครู มาทำงานในเชิงรุก ในการหาแนวทางป้องกัน และการละเมิดสิทธิ์ต่างๆ เหล่านี้จากครู และเป็นการปักป้อง เด็กให้พ้นจากการละเมิดตลอดจน ช่วยให้ครูซึ่งมีส่วนสำคัญในการสอนนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีพันธกิจให้เป็นไปตามอนุสัญญา ว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้ดำเนินการเผยแพร่ให้ความรู้เรื่องสิทธิเด็กให้ทั่วถึง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำเรื่องนี้เสนอต่อคณะกรรมการ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงมีมติตั้งคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา วิสามัญเกี่ยวกับการคุ้มครองครูและสิทธิเด็ก และได้มีโครงการสัมมนา เรื่อง "ครูผู้คุ้มครองเด็ก" ระหว่าง วันที่ 16 - 18 สิงหาคม 2548

ผลสรุปจากการสัมมนา ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ครูมีความตื่นตัวที่จะรับรู้และร่วมกัน ป้องกันการละเมิดสิทธิเด็ก ประஸงค์จะให้มีการเผยแพร่ความรู้ด้านนี้ให้ทั่วถึงทุกส่วนในภูมิภาค และครูที่ดำเนินการควรจะได้รับการคุ้มครองด้วย ตลอดจนสามารถนำวิธีการสอน เรื่องสิทธิเด็ก ไปใช้ประกอบในการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนระดับตำแหน่งให้สูงขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 25) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ ผู้คุ้มครองครูและสิทธิเด็กสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาครู และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ดังนี้ ดำเนินการเพื่อให้มีการออกกฎหมาย กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการคุ้มครองข้าราชการครูให้ได้รับความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน ความหน้าที่ รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือในการประสบภัยพิบัติต่างๆ

1) ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ข้าราชการครูเกี่ยวกับสิทธิหรือประโยชน์ที่ข้าราชการครู พึงได้รับรวมทั้งจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องออกเผยแพร่ และจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว

2) ดำเนินการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการให้ความคุ้มครองครู

3) ดำเนินการให้มีการออกกฎหมายและแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการว่า ด้วยการให้ความคุ้มครองครู

4) ดำเนินการติดตามและประเมินผลเพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาและกรมเจ้า ที่สังกัดของข้าราชการครูปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการให้ความคุ้มครองสิทธิ ของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา

5) ให้คำปรึกษาและประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อร่วมมือ กันแก้ปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา

6) จัดสร้างสื่อเพื่อรณรงค์ให้สังคมเห็นความสำคัญและความร่วมมือในการคุ้มครอง สิทธิเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา

7) ดำเนินการหมายการในการป้องกันมิให้ครุละเมิดสิทธิข้องเด็กและเยาวชน
ในสถานศึกษาต่างปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในการรายงานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ใช้หลักการที่เกี่ยวข้อง คือ

1.3.1 ทฤษฎีจิตวิทยา

1) การให้คำปรึกษา (Counseling) เป็นหัวใจของการดูแลนักเรียนเพื่อการให้คำปรึกษามิได้หมายถึงการให้คำปรึกษาเท่านั้น แต่เป็นการแก้ปัญหาในเชิงบวกเพื่อให้ผู้มาปรึกษาได้รับสิ่งที่ต้องการค่าสามารถแก้ปัญหาได้ ฉะนั้นในการให้คำปรึกษาจึงขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด และทัศนคติของผู้ให้คำปรึกษาจะมีผลต่อการเข้าใจในผู้มาปรึกษา ความเข้าใจในผู้มาปรึกษามากน้อยเพียงใด ในการอ้างถึงทฤษฎีการให้คำปรึกษารั้งนี้ จะกล่าวถึงความหมายของการให้คำปรึกษา คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

กูด (Goode : 1973) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า การให้คำปรึกษาไว้ว่า “เป็นการให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคลในปัญหาด้านส่วนตัว การศึกษาและอาชีพ ซึ่งข้อเท็จจริงทั้งหมดที่จำเป็นได้ถูกนำมาศึกษา และวิเคราะห์พร้อมทั้งหาวิธีที่จะแก้ปัญหานั้น และด้วยความเหลือช่วยของผู้เชี่ยวชาญ แหล่งทรัพยากรของโรงเรียน และสังคม การสัมภาษณ์เป็นส่วนตัวจะทำให้ผู้รับการแนะนำได้รับการสอนให้รู้จักการตัดสินใจด้วยตนเอง”

เรนน (Wrenn) กล่าวไว้ว่า “การให้คำปรึกษาเป็นสัมพันธภาพที่มีการเคลื่อนไหว (Dynamic) และมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) ระหว่างบุคคลสองคนซึ่งกระบวนการที่ใช้กันนั้นก็แตกต่างกันไปแล้วแต่ความต้องการของผู้รับคำปรึกษารู้จักตนเองและสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (Self Clarification and Self Determination)”

ไซสตรอม (Shostrom) และแบร์มเมอร์ (Brammer) ได้กล่าวไว้ว่า “การให้คำปรึกษาเป็นสัมพันธภาพที่มีจุดมุ่งหมายระหว่างบุคคลสองคน ซึ่งคนหนึ่งได้รับการฝึกฝนและทำการช่วยอีกคนหนึ่งให้เปลี่ยนแปลงตัวเอง หรือสิ่งแวดล้อมของเข้า”

เคนเดลล์และ霍เวอร์ (Kendell and Howard H.1974) ได้กล่าวไว้ว่า “งานของผู้ให้คำปรึกษาคือ การช่วยนักเรียนให้รู้จักรrouchสอนและวิเคราะห์ปัญหานของตนเอง และรู้จักหาวิธีแก้ปัญหาที่จะเป็นไปได้รู้จักเลือกและลองแก้ปัญหาที่คิดว่าได้ผลดีที่สุด”

ไอวีย (Ivey : 1980) ได้ให้คำนิยามของการให้คำปรึกษาว่าเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลปกติให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือสามารถปฏิบัติดนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กุญชร คำชาญ (2542 : 37) ได้กล่าวว่า “ผู้ให้คำปรึกษางานท่าน เช่น Gorton, Richard A . (1983) ได้ให้คำจำกัดความไว้อย่างชัดเจนว่า “การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการ

เรียนรู้สิ่งใหม่ที่เป็นอย่างง่ายๆ ธรรมชาตของบุคคลต่อบุคคลในสภาพแวดล้อมแห่งสังคม ซึ่งผู้แนะนำอันมีอาชีพจะต้องเกี่ยวข้องกับทักษะทางจิตวิทยา และมีความรู้ทางด้านนี้ได้พยาาม แสงหัวหรือช่วยเหลือและผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้ได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจวิธีการมองโลกอย่าง รัดเงินขึ้น กำหนดเป้าหมายแห่งชีวิตได้ใกล้เคียงกับสภาพของความเป็นจริงที่ผ่านเป็นไปได้ ซึ่ง จะช่วยให้คำปรึกษามีความสุขมากขึ้น และเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าในสังคม”

จากการที่มีผู้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาคือ การช่วยให้บุคคลได้รู้จักเลือกและสามารถตอบค่าตอบแทนของตนเองได้ว่า เขาควรจะตัดสินใจได้อย่างไรในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และในกระบวนการให้คำปรึกษาเป็นวิธีการถ่ายทอด ความรู้ที่จะอ่อนโยนระหว่างคนด้วย 2 คนขึ้นไป ให้เกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะ และ ประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพโดยปลดปล่อยปัญหาด่างๆ การให้คำปรึกษา มุ่งเน้นอบรมปั้นนิสัยและการพัฒนาจิตใจ และเสริมวิธีการต่างๆ ให้ผู้รับการปรึกษาสามารถ มองเห็นคุณค่าหรือโทษของสิ่งที่ให้คำปรึกษาอยู่ โดยค่านึงถึงองค์ประกอบและภูมิคุุนกันภัย พร้อมทั้งแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์ มีคุณค่า เช่น อาจสร้าง กิจกรรมให้บุคคลรับผิดชอบร่วมกันโดยการนำกิจกรรมด่างๆ มาใช้ เช่น การทำความสะอาด การประกายดึงความ การประกายดูดภาพ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หรือการจัดชุมชน / ชุมชนด่างๆ ตามความสนใจของผู้รับการปรึกษาและให้ผู้ที่ได้รับการปรึกษาได้ตัดสินใจ

2) คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา

จากการที่กล่าวมาแล้วว่า คุณลักษณะและบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาเป็น องค์ประกอบที่สำคัญ เพราะการให้คำปรึกษาจะมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน ด้วยบุคคลที่ทำ หน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของ กระบวนการในการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา สิ่งที่ควรจะพิจารณาคือ คุณลักษณะดังนบทบาท และหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาซึ่งมีผู้ศึกษาไว้ และสรุปไว้มากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอนำมาถกถานเป็นสังเขปสำหรับงานท่าน ดังต่อไปนี้

กอร์คอนและ ริชาร์ด เอ. (Gorton and Richard A. : 1983) ร่วมกันศึกษาไว้ ดังนี้ แต่ของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่มาประสิทธิภาพ พนว่า คุณลักษณะของผู้ให้ คำปรึกษาที่ปรากฏเห็นได้ชัดคือ

- สามารถรับความรู้สึก (Empathy) การเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของผู้มานาขอ คำปรึกษาคำว่า “Empathy” มาจากภาษาเยอรมัน einfieling แปลว่า “feeling into” การที่ สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้เข้ามาขอคำปรึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญถึงจะไม่ยันนักที่จะเข้าใจได้ ถูกต้องครบถ้วน แต่การที่ผู้มาขอคำปรึกษารู้สึกว่า ผู้ให้คำปรึกษารู้สึกปลดภัยกล้าที่จะพูด แสดงความคิดความรู้สึกมากขึ้น

- มีความจริงแท้ (Genuineness) การแสดงความจริงใจเปิดเผย เป็นด้วยของด้วย เอง ไม่สวมหน้ากาก มีความเป็นมิตร และอบอุ่น แสดงการตอบสนองอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งจะช่วย

ให้ขั้นตอนการในการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยามีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้มีอำนาจค่าปรึกษามีแนวโน้มจะเปิดเผยตนแองมากขึ้น

3. การยอมรับในทางบวก (Positive Regard) เป็นการแสดงทัศนคติต่อผู้มีอำนาจค่าปรึกษา โดยคระหนักว่าเขามีคุณค่า Rogere (1977) อธิบายว่า ผู้มีอำนาจค่าปรึกษายอมมีเสรีภาพที่จะเป็นตัวของตัวเองคือ มีการยอมรับในทางบวกอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Positive Regard) ซึ่งก็หมายถึงให้ผู้มีอำนาจค่าปรึกษา มีอิสระที่จะพูดจะบอกเกี่ยวกับตนเองอย่างเต็มที่ในระดับต่ำมา ผู้ให้คำปรึกษาต้องแสดงการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไขในความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจค่าปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาที่สามารถสื่อให้ผู้มีอำนาจค่าปรึกษารับรู้ท่าที ที่ยอมรับเขานะจะรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยในการที่จะเป็นตัวเอง ในการเปิดเผยความรู้สึกนึกคิด และการกระทำ ซึ่งจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่มีคุณค่า และจะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือต่อไป

4. ความเป็นรูปธรรมและความเฉพาะเจาะจง (Concreteness and Specificity) ความเป็นรูปธรรมคือ การสื่อความหมายที่เด่นชัดตรงประเด็น เคนเดล (Kendel, 1974) อธิบายการสื่อความหมายและความรู้สึกออกมาได้ชัดเจนชี้เฉพาะ ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ให้คำปรึกษาตอบสนองได้ตรงกับความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้มีอำนาจค่าปรึกษา
- 2) ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้มีอำนาจค่าปรึกษาเกิดความเข้าใจที่ถ่องแท้ขึ้น เมื่อความรู้สึกและประสบการณ์ของเขากลับบูรณาการอย่างชัดเจน
- 3) ผู้ให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้มีอำนาจค่าปรึกษาเพ่งจุดสนใจไปที่เฉพาะประเด็น ปัญหาและความขัดแย้งด้านอารมณ์

เบรมนเมอร์ (Brammer) อ้างใน ภาควิชาการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร , 2546 ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาว่า

1. มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง และค่านิยมของตน (Self Awareness and Values) รู้ว่าตนเป็นอย่างไรและอะไรมีความสำคัญกับตนเอง
2. มีความตระหนักในความรู้สึกของตน (Self Feeling) โดยเฉพาะในขณะทำการให้คำปรึกษา เช่น อิดอัตในบุคลิกของผู้มีอำนาจค่าปรึกษา รู้สึกถึงคุณค่าของตนเองที่สามารถทำประโยชน์ต่อสังคม
3. มีความเป็นแบบอย่าง (Model) ที่ดี มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมมีการดำเนินชีวิตที่นำศรัทธาและอ่อนประโยชน์ต่อสังคม
4. มีจรรยาบรรณ (Ethics) รักษาข้อมูลของผู้มีอำนาจค่าปรึกษา ไม่นำไปเปิดเผย
5. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) ให้เวลาในการให้ความช่วยเหลือ และรู้ขอบเขตหน้าที่ของตน เช่น สภาวะของผู้มีอำนาจค่าปรึกษาที่ต้องส่งนักจิตวิทยาคลินิกหรือจิตแพทย์ให้คำปรึกษา ด้องดำเนินการช่วยประสานงาน

6. มีความเป็นนักวิชาการและนักวิจัย (Scholar and Researcher) ต้องศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรม โดยแนวทาง ทางวิทยาศาสตร์ รู้จักดึงสมมติฐานเก็บข้อมูล จัดความถูกต้อง ของข้อมูลต้องเป็นผู้ที่ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงาม (Growth) ในตัวผู้นำของคำปรีกษาความเจริญงอกงาม (Growth) คือการเปลี่ยนแปลงในจิตใจ ในแห่งการยกระดับ การมองโลก และชีวิต ในลีกชีช์และสูงขึ้น

คอเรย์ (1984 อ้างถึงในศูนย์พัฒนาสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2542 : 92) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรีกษา พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้คำปรีกษาที่มีประสิทธิภาพ มีเอกลักษณ์ จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักตนเองว่าเป็นใคร มีความสามารถทำอะไร ต้องการอะไรจากชีวิต รู้ว่าสิ่งที่จำเป็นคืออะไร ถึงแม้คนเองจะรู้ขัดเจนว่าอะไรเป็นความจำเป็นก่อนหรือหลัง ก็คงจะต้องตรวจสอบคำนิยมและจุดมุ่งหมายอีกครั้งตลอดทุกระยะจะต้องไม่เป็นเพียงภาระท้อนของสิ่งที่บุคคลอื่นคาดหวังต้องการให้เขาเป็นแต่ต้องเป็นผู้ที่สามารถอยู่ได้ด้วยมาตรฐานของตน

2. ผู้ให้คำปรีกษาจะต้องเคารพตนเองและพึงพอใจตนเอง เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นให้ความรักต่อผู้อื่นด้วยความรู้สึกที่มีคุณค่า และด้วยพลังของตนเอง ในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นที่ต้องการและยอมรับของผู้อื่นอีกทั้งไม่แยกตนเองออกจากอย่างโสดเดียวจากผู้อื่น เหมือนกับว่าเป็นการใช้พลังต่อต้านทางที่ไม่ถูก ตัวอย่างเช่น เห็นบุคคลในกลุ่มไม่สนใจตนเอง ก็ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เพิกเฉยในกลุ่ม

3. ผู้ให้คำปรีกษาต้องสามารถกระหนกและยอมรับพลังของตนเอง อีกทั้งยอมรับในพลังของผู้อื่น และให้เขามีโอกาสรู้สึกถึงความมั่นคงในพลังของเข้า ผู้ให้คำปรีกษาต้องเป็นแบบอย่างในการใช้พลังของตนเองแก่ผู้นำของคำปรีกษา แต่ต้องไม่ใช้พลังนั้นในทางที่ผิด

4. ผู้ให้คำปรีกษาต้องเปิดใจกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง แทนที่จะดึงมั่นกับสิ่งที่มีอยู่ และต้องแสดงให้เห็นว่าตนเองมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ต้องแสดงความตั้งใจถ้าที่จะละความมั่นคงที่มีอยู่แล้วถ้าไม่พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

5. ผู้ให้คำปรีกษาต้องขยายขอบข่ายการรู้จักตนเองและผู้อื่น ต้องกระหนกไว้ถ้าหากจำกัดความรู้สึกตนเองและผู้อื่นก็เท่ากับจำกัดอิสระภาพ จะต้องไม่ทุ่มเทพลังเพื่อต้องการพฤติกรรมที่ปกป้องตนเองซึ่งจะไปขัดขวางประสบการณ์ที่จะเผชิญ แต่จะต้องมุ่งไปยังภาวะที่นำไปสู่ความเป็นจริง

6. ผู้ให้คำปรีกษาจะต้องดึงใจและสามารถทนต่อความไม่ชัดเจนหรือสับสน คนเราส่วนมากมีความสามารถค่าที่จะเผชิญกับความไม่ชัดเจน เนื่องจากความเจริญงอกงามต้องขึ้นอยู่กับการละเอียดจากความคุ้นเคยและกล้าเผชิญกับสิ่งที่แปลงผู้ที่เชื่อในพัฒนาการของตัวบุคคลจะเต็มใจที่จะยอมรับความไม่ชัดเจนหรือความสับสนในชีวิตของตน เมื่อเขาร่วมความเข้มแข็งในการเข้าใจตนเอง (Ego) เขายังจะพัฒนาความเชื่อมั่นไว้ใจในตนเอง (Self – Trust) นั้น

คือความเชื่อในขบวนการหยั่งรู้ (Intuitiv) และขบวนการตัดสิน นอกจากนี้เข้าจะตระหนักว่าเข้าเป็นคนที่น่าเชื่อถือ

7. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษาของตนเองเป็นการแสดงออกซึ่งปรัชญาชีวิตของตนเอง และความเจริญงอกงามของประสบการณ์ชีวิตของตน แม้ว่าเข้าจะมีแนวความคิด และเทคนิคการให้คำปรึกษาของคนอื่นมาก่อน แต่เขามิได้เลียนแบบผู้อื่นอย่างเครื่องจักรกล

8. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีความรู้สึกกระฉับกระเฉง (Active) และทางเลือกของเข้าจะต้องมีชีวิตชีวา (Activity) จะต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อว่าการดำเนินชีวิตอยู่มิใช่แค่สิ่งที่เป็นอยู่เท่านั้น (อยู่ไปวันหนึ่งๆ) จะต้องไม่ปล่อยให้ความเมื่อยล้าครอบงำด้วยเข้า แต่จะต้องมีชีวิตที่กระดิ่รือร้น

9. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือได้ (Authentic) จริงใจ (Sincere) และซื่อสัตย์ (Honest) จะต้องไม่เสสรัง แต่ต้องพยายามเป็นตัวของเขาก็แท้จริง จะต้องดึงใจที่จะเปิดเผยความเป็นตัวของตัวเองแก่ผู้อื่น จะต้องไม่อำพรางตนเองหรือปกป้องตนเอง ไม่แสดงบทบาทที่มีคุณค่า ไม่หน้าให้หวั่งหลังหลอก

10. ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีอารมณ์ขัน ต้องเป็นผู้ที่สามารถจัดเหตุการณ์ในชีวิตให้อยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสม ต้องไม่ลืมที่จะหัวเราะโดยเฉพาะในสิ่งที่เป็นปมต้อขย่องตนเอง อารมณ์ขันของเข้าจะทำให้เข้าทำปัญหาหรือความไม่สมบูรณ์อยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสม

11. ผู้ให้คำปรึกษาเมื่อทำความผิด ก็สามารถยอมรับในความผิดนั้น แม้ว่าเข้าไม่ควรทำความผิดพลาด แต่เมื่อมันเกิดขึ้น เขาก็จะได้เรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด ไม่มองข้ามความผิดพลาดแต่ก็ไม่ควรจมอยู่กับสิ่งที่ผิดพลาด

12. ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นคนที่อยู่ในโลกปัจจุบัน ไม่เป็นคนที่จมอยู่ในอดีต หรือฝันแต่อนาคต ต้องเป็นคนที่มีประสบการณ์ที่เป็นปัจจุบัน และสามารถถอยกับผู้อื่นที่เป็นปัจจุบัน สามารถที่จะร่วมทุกธุรกรรมสุขกับผู้อื่น

13. ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นผู้ที่ชื่นชมหรือยอมรับอิทธิพลของวัฒนธรรม และยอมรับว่าวัฒนธรรมมาอิทธิพลต่อตัวเข้า อีกทั้งยอมรับค่านิยมของวัฒนธรรมอื่นที่แตกต่างออกไป ต้องเป็นผู้ที่ไวต่อความแตกต่างของชนชั้น เชื้อชาติและเพศ

14. ผู้ให้คำปรึกษา ต้องเป็นผู้ปรับตัวเองให้ใหม่ สามารถสร้างลักษณะใหม่ของตัวเองสร้างสัมพันธภาพที่มีความสำคัญในชีวิต ต้องสามารถตัดสินใจได้ว่าตนเองอย่างเปลี่ยนแปลงอย่างไรและทำตัวเองให้เป็นไปในแนวทางที่ต้องการจะเปลี่ยน

15. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสามารถสร้างทางเลือกในการกำหนดชีวิต ต้องเป็นผู้ที่ตระหนักรู้ในการตัดสินใจที่อาจทำอย่างไม่รับชอบที่มีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อโลก จะต้องไม่ยึดติดอย่างแน่วแน่กับการตัดสินใจที่ทำไปแล้ว ต้องพร้อมที่จะทบทวนถ้าจำเป็น ต้องเป็นผู้ที่ประเมินตนเองอย่างดื่มเนื่อง

16. ผู้ให้คำปรึกษาต้องสนใจในเรื่องของผู้อื่นอย่างจริงใจ และจะต้องเป็นผู้ที่เคารพต่อผู้อื่น เอาใจใส่ เชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของผู้อื่น หรืออีกนัยหนึ่งเป็นผู้มีความเชื่อในการที่จะเชื่อมั่นกับผู้ที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเขากละเป็นคนที่เปิดใจที่จะรับความจริงของงาน

17. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมุ่งมั่นในงานของคนและหาความพยายามของความมุ่งมั่น นั้นรวมถึงมองเห็นวางแผนที่คนจะได้รับจากการงาน เกิดความพึงพอใจที่จะได้รับจากการวางแผนนั้น และก็จะต้องไม่เป็นทางของงาน ต้องมีความสนใจต่อสิ่งอื่นๆ ที่จะทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์

คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่ คอเรย์ (Corey : 1984) อ้างใน ทองแดง มาดิษฐ์, 2547 : 31 กล่าวมาว่าเป็นอุดมคติ เป็นความจริงได้ไม่ง่ายนัก จะมีใครที่สามารถเป็นเช่นนี้ได้อย่างไรก็ตามผู้ที่จะทำการหน้าที่ให้คำปรึกษาไม่ควรมองลักษณะเหล่านี้ดังสมบูรณ์ทั้งหมด หรือเป็นไปไม่เลย ควรจะมองให้เป็นขบวนการต่อเนื่อง ลักษณะบางลักษณะของเรารอย่างเช่น บางอย่างอาจมีน้อยหรือไม่มีเลย ซึ่งเราต้องพยายามฝึกฝนและปรับปรุง โดย คอเรย์ เน้น คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่เพื่อผู้ที่จะทำการหน้าที่ให้คำปรึกษาจะได้สร้าง และพัฒนาคนเอง เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนานุสัลิกภาพ เพื่อช่วยให้ขบวนการที่จะให้ความช่วยเหลือบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้น ความมีลักษณะดังนี้

1. มีความเพียร
2. เป็นที่น่าไว้วางใจ
3. รักษาความลับได้
4. มีความเข้าใจคนเองและบุคคลอื่น
5. มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
6. ปรับตัวและพัฒนาคนเองได้ดี
7. ให้เกียรติบุคคลอื่นไม่ว่ามีคุณค่าและคิดว่าบุคคลอื่นสามารถพึ่งคนเองได้
8. มีความเป็นตัวของตัวเอง
9. สร้างชานเดียว
10. ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
11. ทนต่อความขัดแย้งต่างๆ ได้
12. เป็นคนมีชีวิตรื้ว
13. มีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมต่างๆ
14. มีความจริงใจ
15. มีความสนใจเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว
16. มีความสามารถที่คิดอย่างมีเหตุผลและมีระเบียบ
17. มีความรับผิดชอบ
18. มีเมตตา
19. มีความสุข และมีความมั่นคงทางจิตใจ

20. គະທັນກິນຄໍານິຍາມຂອງດຸແນງແລະເຂົ້າໃຈຄໍານິຍາມຂອງນຸ້ມຄລອື່ນ

ສຽງຄຸນລັກຊະນະທີ່ມີປະສິທິພາພນອອຸ້ນໃຫ້ຄໍາປັບປຸງການຈະປະກອບດ້ວຍ

1. ລັກຊະນະຄວາມເປັນຄົນກັບຄວາມເປັນຜູ້ເຊື່ອວ່າງູ້ ມາຍເຖິງ ຄວາມເປັນຮຽນຫາດີ ດັ່ງນີ້ມີຄວາມຮູ້ສຶກ ຮູ້ອັນ ຮູ້ຫາວ ພຶດພາດໄດ້ ເພື່ອໃຫ້ມີປະສິທິພາພຄວາມທີ່ຈະມີຄວາມຮູ້ໃໝ່ວິຊາຂຶ້ນ ເຊົ້າໃຈດິວິທະຍາ ພຸດິກຣົມນຸ່ມຍໍ່ ຕຶກໜາຫາຄວາມຮູ້ເທັນິກແລະວິຊີກາຮໃຫ້ເຊື່ອວ່າງູ້ ການເປັນຜູ້ເຊື່ອວ່າງູ້ສາມາດສ້າງຄວາມນັ້ນໃຈແລະຄວາມຫວັງເກີດຂຶ້ນ ກັບຜູ້ທີ່ຈະມານອຄໍາປັບປຸງ ອີກທັງຍັງ ສາມາດຂ່າຍເຫຼືອນັ້ນຫາດ່າງໆ ໄດ້ອ່າຍ່າງມີປະສິທິພາພ

2. ກາຍອ່ານຮັບແລະຄວາມເຂົ້າໃຈໃສ່ ຜູ້ໃຫ້ຄໍາປັບປຸງທີ່ຕ້ອງມີຄວາມເຂົ້າໃຈ ມີຄວາມເປັນຄົນແໜ່ອນກັນ ຜູ້ມານອຄໍາປັບປຸງໄຟໄ້ແຫ່ງມາຍຄວາມວ່າຈະຕ້ອຍກວ່າເຮົາ ຜູ້ໃຫ້ຄໍາປັບປຸງທີ່ຕ້ອງຍ່ອນຮັບແລະເຂົ້າໃຈໃສ່ ຜູ້ມານອຄໍາປັບປຸງໄຟໄ້ແຫ່ງມີອ່ານຮັບແລະເຂົ້າໃຈ

ສັນຄະດວັນດັກ ດະວັນອອກເໜີອນກັນ ຄືອ ກັລັວຄົນອື່ນຈະປົງບັດດ້ອດ້ວ່າເອງວ່າດ້ວຍເອງ ດ້ວຍກວ່າເວລາມີນັ້ນຫາທີ່ເຂົ້າມາຫາຜູ້ໃຫ້ຄໍາປັບປຸງ ເນັຈະມາຕ້ວຍຄວາມຮະມັດຮວັງ ຄອຍສັງເກດຄູ່ວ່າ ຜູ້ໃຫ້ຄໍາປັບປຸງຍ່ອນຮັບເຂົ້າໃຈ ຕ້າຮູ້ສຶກໄມ້ແນ່ໃຈ ເນັຈະໄນ້ໃຫ້ຂ້ອມຸລທີ່ແທ້ຈິງ ມີນ່ອຍຄົງທີ່ຂັນວາງກາຮໃຫ້ຄໍາປັບປຸງໄຟໄ້ປະສົບຜລສໍາເຮົາເພວະໄຟໄ້ໄດ້ຂ້ອມຸລທີ່ແທ້ຈິງ

3. ກາຮເຂົ້າໃຈແລະຮ່ວມຮັບອາຮົມ໌ ກາຮຮ່ວມຮັບອາຮົມ໌ ຕ້ອງເຫັນອອກເຫັນໃຈ ເຂົ້າໃຈ ຄວາມຮູ້ສຶກເວລາຮັບຂ້ອມຸລອ່າງເຂົ້າໃຈເປັນ Subjective (ຮ່ວມຮັບອາຮົມ໌) ເວລາດີຄວາມອອກມາ ຕ້ອງເປັນ Objective (ມີຂ້ອມຸລ) ມີເຫດຜຸລ ກາຮມີອາຮົມ໌ຮ່ວມມາກ ກີ່ໄມຕີ ຈະກຳໄຫ້ເຮົາມີລັກຊະນະ ລໍາເອີ້ນໄມ່ເປັນກຳລັງ Rogers ແນ້ວ່າຜູ້ໃຫ້ຄໍາປັບປຸງຕ້ອງຮັບຮູ້ຄວາມຮູ້ສຶກຂອງຜູ້ມານອຄໍາປັບປຸງເຊິ່ງ ເປັນຄວາມຈິງຂອງດ້ວຍເຂົ້າໃຈ ດ້ວຍ່າງ ໂໂພຣ້ຂັບຮອຍຢູ່ເຫັນເງົາຮະຄຸມໆ ຄີວ່າເປັນກັນທຶນ ຈຶ່ງທັກ ນຸ້ມ ດັກທີ່ຈະທ່ານ້າທີ່ເປັນຜູ້ໃຫ້ຄໍາປັບປຸງ ຕ້ອງຮູ້ສຶກໃຫ້ໄດ້ກ່ອນວ່າຄວາມຮູ້ສຶກຂອງໂໂພຣ້ເປັນ ອ່າງໄຣເສີຍກ່ອນແລ້ວຄ່ອຍຄູ່ວ່າ ຄວາມເປັນຈິງຄືອະໄຣ ທີ່ຮ່ວມມືກັນກົງນາງຄົນເກີດພິດທັງຄົດ ອຍກຝ່າຕ້ວາດ້າຍ ເຮົາໄດ້ຍືນແລ້ວຄືດວ່າ ເດັກໄມ້ຈຳຄັດເລີຍທີ່ຄືດອຍກຝ່າຕ້ວາດ້າຍ ໃນລັກຊະນະນີ້ເຮົາຈະ ຕັດສິນໃຈວ່າເດັກໄມ້ຈຳຄັດເລີຍທີ່ຄືດອຍກຝ່າຕ້ວາດ້າຍ ໃນລັກຊະນະນີ້ເຮົາຈະ ບ້ານຸ້ມ

4. ແສດງອອກດີ່ງຄວາມອນອຸ່ນແລະມີຄວາມເປັນເພື່ອນນຸ່ມຍໍ່ ເປັນກາຮແສດງອອກດີ່ງ ຄວາມດັ່ງໃຈຈິງ ທີ່ຈະໄຫ້ຄວາມຂ່າຍເຫຼືອ ສີ່ອໃຫ້ຜູ້ມານອຜູ້ໃຫ້ຄໍາປັບປຸງກາຮນັ້ນດີ່ງຄວາມໃສ່ໃຈທາງກາຍ ຮະດັບເສີຍງ້າເສີຍ ແລະກາຮສັນຜັສ ຜູ້ໃຫ້ຄໍາປັບປຸງກາຮໃຫ້ຄວາມຂ່າຍເຫຼືອຜູ້ມານອຄໍາປັບປຸງບານ ພື້ນຖານຂອງຄວາມຮູ້ສຶກໃນເພື່ອນນຸ່ມຍໍ່ ມີຈົດໃຈພວັນໃຫ້ກາຮຂ່າຍເຫຼືອຜູ້ມີຄວາມຖຸກໆ ກັງລ ຕ້ອງກາຮຄວາມຂ່າຍເຫຼືອທີ່ຈະແກ້ໄຂຫຼືອພັນນາດເອງ

5. ຄວາມຈິງໃຈ ແລະສີ່ອໃຫ້ຮັບຮູ້ໄດ້ ເປັນກາຮກະທຳທີ່ຜູ້ໃຫ້ຄໍາປັບປຸງໄຟໄ້ເສແສຮັງ ໄນສົມໜ້າກາກ ມີຄວາມເປັນດັ່ງຂອງດ້ວຍເຂົ້າໃຈ ເປີດເພຍ ຜູ້ໃຫ້ຄໍາປັບປຸງທີ່ຕ້ອງມີເທັນິກແລະທັກຊະນະໃນ ກາຮສີ່ອ ຄ້າໄມ້ສາມາດສີ່ອໄດ້ ຊົບວາງກາຮໃຫ້ຄໍາປັບປຸງກົງໄຟໄ້ມີຜລ ດ້ວຍ່າງ ສິ່ງທີ່ສີ່ອໄດ້ ເວລາເຮາຫາ

พระถึงท่านยังไม่เกิด เรายังผสานความเมตตาได้ เราจะขยายด้วยเข้าไปไกลขึ้น ในขณะเดียวกัน ถ้าเราเข้าไปในเรื่องจำเจอนักไทยเดินไปเดินมา เราจะพบกอย ทั้งๆ ที่นักไทยนั้นก็ไม่สามารถออกมายจากที่คุณชั้ง มาทำอะไรเราได้ การนั่งและระยะของผู้ให้คำปรึกษาก็สามารถสื่อได้ การมองดู ประสาดูเป็นสื่อที่ดีที่แสดงออกถึงความจริงใจ ได้

6. มีความเป็นธรรมชาติ สามารถแสดงความรู้สึกและความคิดต่างๆ ของคนเอง ออกมาย่างเปิดเผยและเป็นธรรมชาติ การแสดงความเปิดเผยและเป็นธรรมชาติของผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยให้ผู้มากอคำปรึกษา เกิดความรู้สึกใกล้ชิดขึ้น นำไปสู่ความไว้วางใจ ขบวนการให้คำปรึกษาก็จะมีประสิทธิภาพดีขึ้น ผู้ให้คำปรึกษาที่ไม่เป็นธรรมชาติจะพยายามแสดงความนอบนาทที่คนเองคิดว่าผู้ให้คำปรึกษาควรจะแสดงออกอย่างนั้น อย่างนี้ คนที่ไม่เป็นธรรมชาติ ทำอะไรก็กลัวว่าจะถูกใหม่จะดีไหมลดลงเวลา

7. มีความไวต่อการรับรู้ ผู้ให้คำปรึกษาควรไวต่อการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้มากอคำปรึกษาและสิ่งที่เกิดขึ้นในขบวนการให้คำปรึกษา เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการกับปัญหาของผู้มากอคำปรึกษา อย่างไรก็ตามมีข้อควรพิจารณาสำหรับผู้ให้คำปรึกษาในเรื่องไวต่อ การรับรู้กับความรู้สึกไว คนเราถ้าไวต่อการรับรู้ ก็จะดีในแง่ที่เรารับข้อมูลได้ง่าย แต่ถ้าความรู้สึกไว จะไม่ค่อยดี เพราะบางครั้งไม่มีข้อมูล ก็จะดีความหมายแล้ว ทำให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ได้ง่าย เช่น โกรธ เจ็บปวด

8. ไว้วางใจได้ การสร้างความไว้วางใจไม่ใช่สิ่งที่ทำขึ้นมาง่ายๆ ผู้ให้คำปรึกษาที่นำไว้วางใจจะต้องเป็นคนซื่อตรง เชื่อถือได้ พิงได้ และช่วยให้ผู้มากอคำปรึกษาสามารถระบายนัยสิ่งต่างๆ ที่อยู่ภายในออกมายได้ เมื่อผู้มากอคำปรึกษาเกิดความไว้วางใจ ก็จะสามารถเปิดเผยความลับส่วนตัวของเข้าได้ ซึ่งจะทำให้การช่วยเหลือได้ผลยิ่งขึ้น

9. มีความเป็นอิสระ ผู้ให้คำปรึกษาควรให้อิสระกับผู้มากอคำปรึกษา เพื่อที่จะตัดสินใจกับแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ใช้มีสูตรสำเร็จวูปให้เข้า

10. มีความยืดหยุ่น ในการให้คำปรึกษานางกรณี อาจต้องใช้เวลานานมากกว่ากรณีอื่นๆ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องใช้วิจารณญาณตัดสินภาวะของปัญหากับระยะเวลา

3.1.2 จิตวิทยาวัยรุ่น

วัยรุ่น คือ บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15 - 18 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา วัยนี้จะมีการรวมกลุ่ม เลียนแบบเพื่อนฝูงและคนสำคัญในชีวิตและให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าวัยอื่นๆ

ในกลุ่มอายุดังกล่าว เป็นวัยที่มีการรวมกลุ่มกันมากที่สุด เป็นวัยที่มีการเลียนแบบเพื่อนฝูงและให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าวัยอื่นๆ วัยนี้เป็นวัยที่พลังหรือแรงขับ (Driver) ต่างๆมีความรุนแรงมาก อันมีผลจากฮอร์โมนเพศที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น เพื่อ

ปรับตัวเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถเจริญพัฒนาได้ต่อไป จิตใจของวัยรุ่นมีโอกาสที่จะเกิดความว้าวุ่นได้มาก เนื่องจากเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ จะเป็นเด็กก็ไม่ใช่ เป็นผู้ใหญ่ก็ไม่เชิง พัฒนาการทางจิตใจของวัยรุ่น มีภารกิจที่จะต้องแสวงหาเอกลักษณ์ (Identity) ของตน นั่นคือจะต้องมีจุดยืนของตนเอง ต้องกำหนดค่านิยม กิจกรรมในอนาคตตลอดจนอุปนิสัย เพื่อสร้างเป็นบุคลิกภาพของตนเองที่ถูกต้อง ความล้มเหลวของการพัฒนาการในวัยนี้ จะทำให้เกิดความสับสนในบทบาทของตน (Role Confusion) วัยรุ่นโดยทั่วไปอาจมีพื้นฐานของความต้องการทางจิตใจที่คล้ายคลึงกันของวัยรุ่นแต่ละคน และแต่ละกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันในด้านพฤติกรรมและพัฒนาการของจิตใจ

จากลักษณะเด่นของนักเรียนวัยรุ่นดังที่กล่าวข้างต้น พบว่า พากเสาะจะมีบุคลิกภาพที่โดดเด่น ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวัยนี้

ในหัวข้อนี้ผู้รายงานจะกล่าวถึง พัฒนาการของวัยรุ่นในเชิงวิเคราะห์และการให้คำปรึกษาเชิงวิทยา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. พัฒนาการของวัยรุ่นในเชิงวิเคราะห์

ชิกมันต์ ฟรอยด์ ได้กล่าวถึงพัฒนาการของมนุษย์เอาไว้ 5 ขั้น คือ ขั้น Oral Stage ขั้น Anal Stage ขั้น Phallic Stage ขั้น Latency Stage และ ขั้น Genital Stage และในขั้นที่ 5 นี้ มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น คือ (สมศักดิ์ ศินธุระเวชญ์, 2541 : 152)

1. Oral Stage ทักษะการใช้ปาก
2. Anal Stage ทักษะการใช้ทวารหนัก
3. Phallic Stage ทักษะการใช้อวัยวะเพศ
4. Latency Stage ทักษะการใช้ศักยภาพ
5. Genital Stage ทักษะการใช้ความคิด

ฟรอยด์ เชื่อว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพส่วนใหญ่มีอิทธิพลมาจากการในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต สำหรับการพัฒนาการในช่วงหลังจากนั้น ฟรอยด์ถือว่าเป็นส่วนเสริมแต่ให้บุคคลก้าวไปสู่ความสมบูรณ์แห่งชีวิตมากขึ้น พัฒนาการในระยะ Genital นี้ เริ่มตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ เมื่อบุคคลเข้าสู่วัยรุ่น ความรู้สึกนิยม โดยเฉพาะในเรื่องเพศจะเปลี่ยนไปจากเดิม เด็กชายต้องการเลียนแบบพ่อ ในขณะที่เด็กหญิงอย่างจะเลียนแบบแม่ ค่านิยมทางสังคมต่างๆ จะให้ผลเข้าสู่จิตใจเด็ก พึงพอใจและความสุขต่างๆ เป็นแรงขับเคลื่อนจากภูมิภาวะทางเพศ วัยรุ่นจะเริ่มนึกความสนใจเพศตรงข้าม มีแรงจูงใจที่จะรักผู้อื่น ความเห็นแก่ตัวจะลดน้อยลง สามารถช่วยตนเองได้มากขึ้น และในเวลาเดียวกันก็ต้องการอิสระจากพ่อแม่มาขึ้นด้วย หากการอบรมเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมต่างๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น มีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอันดี วัยรุ่นจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีอนาคตแจ่มใสต่อไปในภายหน้า

แนวคิดของฟร้อยด์เกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ในช่วงวัยรุ่น วิเคราะห์ได้ว่าพวก
เข้าจะเป็นวัยรุ่นที่เดินโดยเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้ พวกเข้าควรได้รับการอบรมดูแลที่ดี ในส่วนของ
โรงเรียนก็ควรสร้างความอนุ่มและไว้วางใจ เป็นที่พึ่งพาปรึกษาได้และต้องใช้จิตวิทยาที่ถูกต้อง
และเหมาะสม

2. การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา

การให้ค่าปรึกษาเชิงจิตวิทยา อธินาย 2 ประเด็นคือ ความหมายของการให้ค่าปรึกษาเชิงจิตวิทยา และบทบาทของครูในฐานะครูที่ปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อนำไปใช้ในการให้ค่าปรึกษากับเด็กที่มีปัญหาโดยมีรายละเอียดดังนี้

ความหมาย ของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา

การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาและจิตบำบัดมีความ密切ต่ำกันในระบบคุณและช่วยเหลือนักเรียนจะเป็นการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อนักเรียนเป็นบุคคลปกติและครูที่ให้การปรึกษานักเรียนสามารถรับฟังและคุยกับนักเรียนที่มาปรึกษาหรือเข้าไปช่วยแก้ปัญหานักเรียนด้วยท่าทีที่เหมาะสมและถูกต้อง

การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มที่มีปัญหาหรือความขัดแย้งให้สามารถผ่านพ้นภาวะนั้นไปได้โดยผ่านความสัมพันธ์ระหว่างนักการปรึกษาและผู้เรียนที่มารับการปรึกษา ปกติแล้วบริการนี้จะทำในห้องปรึกษาและถือว่าเป็นความลับเฉพาะผู้บุกริการกับผู้เรียนเท่านั้น ผู้เรียนที่มารับการปรึกษาอาจมาเองโดยสมัครใจหรือถูกส่งตัวมาหาก็ได้ ปัญหาที่นำผู้เรียนมาพบนักการปรึกษาส่วนใหญ่มักมาจากการเกิดการขัดแย้งซึ่งทำให้ผู้เรียนสับสน ลังเล และยังไม่สามารถตัดสินใจได้ ข้อดีของ เป็นองค์ประกอบของการปรึกษานี้มีอยู่ว่าผู้เรียนที่มาขอรับบริการมีข้อมูลเกี่ยวกับคนเอง เกี่ยวกับปัญหาและ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว ผู้เรียนต้องการเพียงจัดระบบข้อมูลใหม่เพื่อการตีความและทำความเข้าใจอันจะทำให้สามารถตัดใจแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้ หน้าที่ของครูนักการปรึกษาคือ ช่วยให้ผู้เรียนดังนี้

1. พัฒนาความเข้าใจปัญหาภัยในดินและปัญหาระหว่างบุคคล
 2. กำหนดเป้าหมายที่คิดที่ด้องการในการแก้ปัญหา
 3. ตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา
 4. วางแผนการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ด้องการ
 5. ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชนเพื่อการปรับดัวและการพัฒนาดิน

ซึ่งทั้งหมดนี้จะเห็นว่าการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเน้นไปที่ การให้ผู้เรียนจัดระบบข้อมูล และทบทวนแบบของพฤติกรรมเพื่อจะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาเท่านั้น ไม่ได้ลึกซึ้งไปถึง การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ผลที่ได้จากการบริการจึงเป็นเพียงการตัดสินใจกระทำหรือเลือกทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง

บทบาทของครูในฐานะครูที่ปรึกษาเชิงจิตวิทยา

กรมวิชาการ (2548 : 18 - 22) ได้กล่าวถึงครูในที่นี้ หมายถึง ครูประจำรั้นและครูผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ซึ่งนอกจากจะทำการสอนตามบทบาทหลักของตนแล้ว อีกบทบาทหนึ่งที่ครูจะทำได้ในการช่วยเหลือผู้เรียนเบื้องต้นคือการให้บริการแนะแนว โดยเฉพาะการปรึกษาเมื่อผู้เรียนมีความทุกข์และต้องการความช่วยเหลือ ความที่ควรจะเป็นแล้วการปรึกษาเชิงจิตวิทยานั้น ควรเป็นงานของครูแนะแนวที่ได้ผ่านการเรียนรู้และการฝึกอบรมเรื่องนี้มาโดยตรง แต่โดยสภาพของโรงเรียนในปัจจุบันครูแนะแนวมีอยู่ไม่สามารถดูแลนักเรียนได้ทั้งโรงเรียน ดังนั้นครูจึงต้องเข้ามาร่วมช่วยตรงจุดนี้

ตามความเห็นโดยทั่วไปครูนั้นสามารถรับบทบาทเป็นนักการปรึกษาได้เหมาะสมทั้งนี้ด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรก ครูส่วนใหญ่ใกล้ชิดกับผู้เรียน และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียนอยู่แล้ว ซึ่งนักว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และประการที่สอง ความหน้าที่ของครู ครูต้องให้ข่าวสาร แนะนำ กระตุ้น และให้การปรึกษาด้านต่างๆ แก่ผู้เรียนในความรับผิดชอบของตนอย่างสม่ำเสมอซึ่งก็เท่ากับว่าครูได้เป็นผู้ให้บริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแล้ว

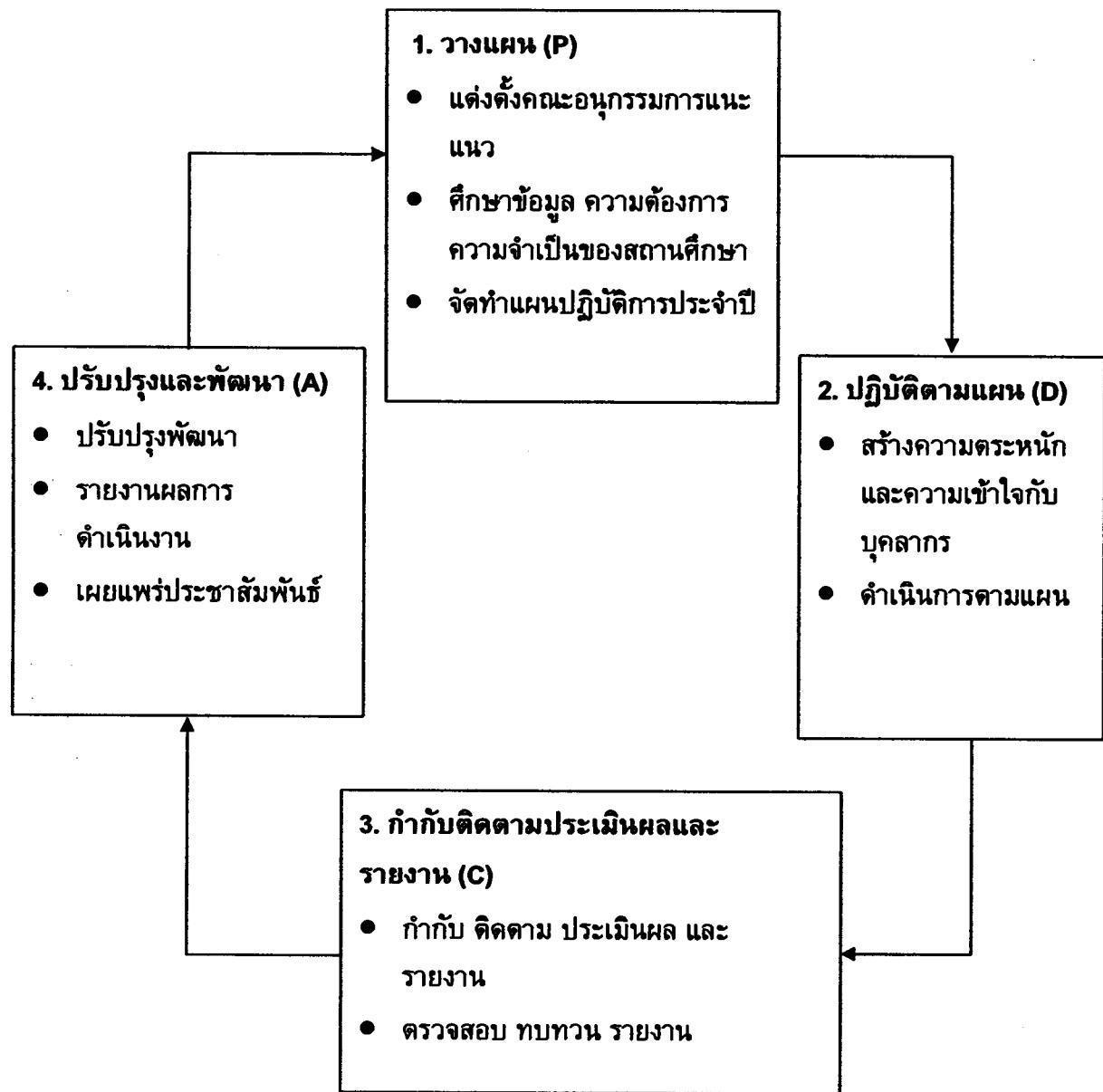
3.1.3 หลักการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพของอี็คเวิตเดมิ่ง

ในการปฏิบัติงานแนะแนว ซึ่งมีการกิจหลากหลายและผู้ปฏิบัติงานทุกกลุ่ม ทุกฝ่ายการวางแผนแนะแนวปฏิบัติให้เป็นระบบและเป็นที่เข้าใจของผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสะดวกในเชิงบริหารจัดการ ดังนั้น ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานต้องร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติให้เป็นขั้นตอน มีระบบ

แนวทางปฏิบัติการดำเนินงานแนะแนว โดยใช้วงจรของเดมิ่ง (PDCA)

การบริหารจัดการแนะแนวให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนเป็นขั้นตอนและกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนทุกฝ่าย เพื่อป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุ เป้าหมายของหลักสูตร โดยเริ่มจากการวางแผน (P) ปฏิบัติความแผน (D) กำกับดูแลตามประเมินผล และรายงาน (C) และปั้นปูรุ่งและพัฒนา (A) แผนภูมิในภาพ 3

แผนภูมิการทำงานเชิงระบบ

ภาพ 3 แผนภูมิการทำงานเชิงระบบ
ที่มา : สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 18

1.4 สาระระบบการคูดแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมแก่วิกฤติสังคม

ระบบการคูดแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

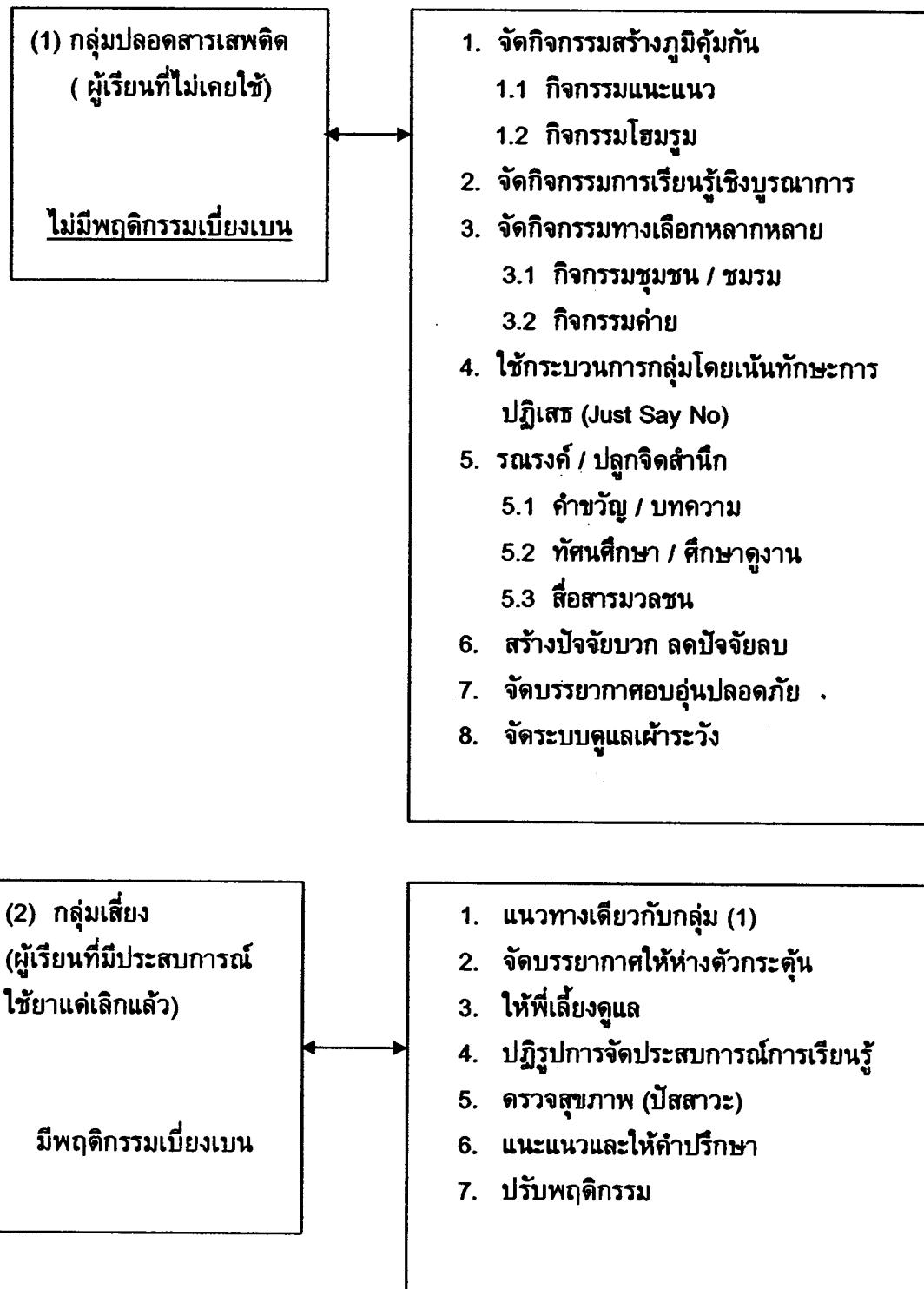
ระบบการคูดแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำรงงานคูดแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครุที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บุริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

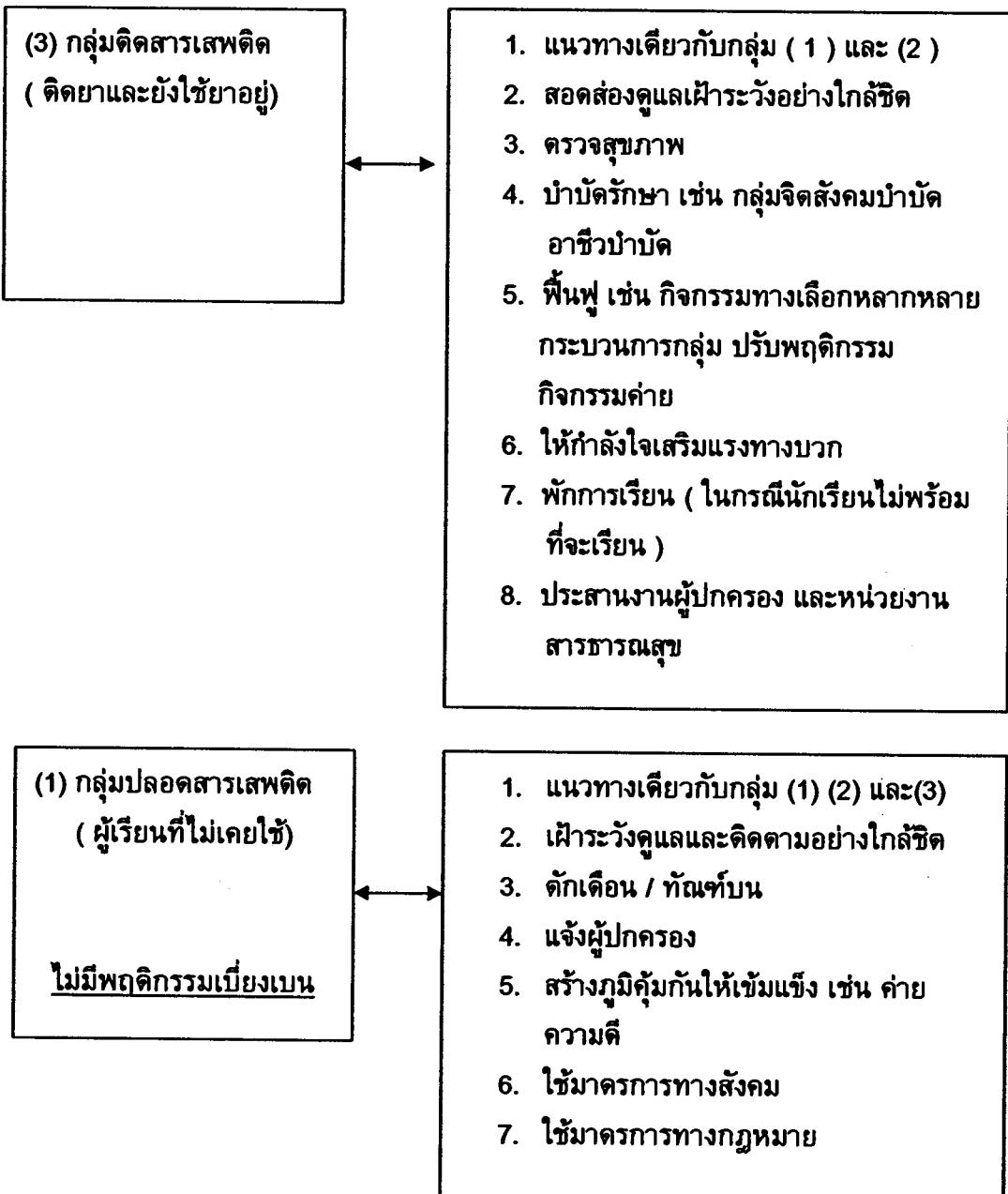
การดำเนินงานของระบบคูดแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวนেื่องกัน

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

จากข้อกำหนดของการคูดแลช่วยเหลือนักเรียนนี้จะเห็นได้ว่าข้อกำหนดดังๆนั้นกำหนดไว้ชัดเจนว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหาสารเดพดิคสถานศึกษามีแนวทางในการดำเนินงานซึ่งสามารถกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ที่จำเป็นต้องนำไปปฏิบัติงานตามแผนภูมิ แนวทางการแก้ไขปัญหายาเดพดิค ดังแผนภูมิในภาพ 4

แนวทางดำเนินงานแก้ไขปัญหาสารเสพติด

ภาค 4 แผนภูมิแนวทางการแก้ไขปัญหาสารเสพติด
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 115

1.5 แนวทางการดำเนินงานระบบการคุ้มครองนักเรียนในสถานศึกษา

การคุ้มครองนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

ระบบการคุ้มครองนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินการคุ้มครองนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐาน การทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีครุประจำชั้น / ครุที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครุทุกคน ฯลฯ มีส่วนร่วม

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การคุ้มครองนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคนให้เดิมโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม

การคุ้มครองนักเรียน เป็นระบบที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วยการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547 : 13)

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)
3. สถานศึกษา
 - 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3.2 ครุทุกคน
 - 3.3 นักเรียน
 - 3.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 3.5 บุคลากรอื่นๆ
4. ผู้ปกครองและชุมชน
 - 4.1 ผู้ปกครอง / เครือข่ายผู้ปกครอง
 - 4.2 ชุมชน
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 ภาครัฐ
 - 5.2 ภาคเอกชน
 - 5.3 องค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น / ปกครองพิเศษ

5.4 องค์กรอิสระ

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

สถานศึกษา เป็นสถาบันที่ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานตามระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคลากรอื่นๆ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547)

1. ผู้บริหารสถานศึกษา

ในฐานะที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารสูงสุดในโรงเรียน สามารถบริหารจัดการและให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบคูและช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

1.1 บริหารจัดการให้มีระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

1.1.1 กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์การดำเนินงานตามระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียน

1.1.2 สร้างความตระหนักให้ครุทุกคน และบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียน

1.1.3 กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา

1.1.4 แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตามความเหมาะสม

1.1.5 ประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียน

1.1.6 ส่งเสริมให้ครุทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้เพิ่มเติม มีทักษะเกี่ยวกับระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.2 ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจนครบาล ฯลฯ

1.2.1 เชิญชวนเป็นกรรมการและเครือข่ายในการช่วยเหลือนักเรียน

1.2.2 ประชุมปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือ

1.3 คูและ กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล สนับสนุนและให้ข้อมูลกำลังใจในการดำเนินงาน

1.3.1 กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน

1.3.2 นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

1.3.3 ยกย่อง ให้รางวัล เมยแพรผลงานการดำเนินงานในโอกาสต่างๆ

2. ครูประจำชั้น / ครุที่ปรึกษา

ครูประจำชั้น / ครุที่ปรึกษา เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

2.1 รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดเตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล

2.1.2 หาข้อมูลเพิ่มเติมโดยนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูล และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

2.1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2.1.4 วิเคราะห์ข้อมูล

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2.2.1 ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.2.2 สรุปผลการจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่ม

2.3 จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนา

2.3.1 จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม โดย เยี่ยมน้ำน จัดกิจกรรมโขมรูม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน จดหมายข่าว อื่นๆ

2.3.2 จัดกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน

2.4 จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ

2.4.1 ให้คำปรึกษา

2.4.2 ให้ความช่วยเหลือเมื่องดัน

2.4.3 ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไข

2.5 การส่งต่อ

2.5.1 ดำเนินการส่งต่อภัยในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.6 รายงานผล

2.6.1 รายงานผลกระทบดำเนินการ

2.6.2 รายงานผลเมื่อสิ้นสุด

หมายเหตุ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกขั้นตอน ครูประจำชั้น / ครุที่ปรึกษาควรรายงานผลการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อการตรวจสอบปรับปรุงพัฒนา

3. ครูประจำวิชา / ครุทั่วไป

ครูทุกคนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

3.1 คูณนักเรียนและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน

3.1.1 ศึกษา สังเกต คูณและรวมข้อมูล

3.1.2 ประสานงานกับครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาเพื่อส่งเสริมป้องกัน แก้ไข พฤติกรรมนักเรียน

3.1.3 จัดกิจกรรมส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขเพื่อพัฒนานักเรียน

4. ครูแนะแนว

ครูแนะแนว เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการจัดระบบงานแนะแนว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบการคูณและช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

4.1 สนับสนุนครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาในการคูณและช่วยเหลือนักเรียน

4.1.1 ให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา

4.1.2 ให้ความมั่นใจ กำลังใจกับผู้ร่วมงาน ในการปฏิบัติงาน

4.1.3 ให้คำปรึกษารอบคุณทั้งด้านการเรียนอาชีพ ชีวิต และสังคม ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล

4.1.4 จัดทำการศึกษารายกรณี (Case Study)

4.1.5 เครื่องเรื่องมือสนับสนุนระบบการคูณและช่วยเหลือนักเรียนอย่างครอบคลุมดื่องเนื้อง และเป็นปัจจุบัน

4.1.6 ให้คำปรึกษาในการจัดทำข้อมูลนักเรียน ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการนักเรียนย้ายที่เรียน

4.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา

4.2.1 จัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน

4.2.2 ให้นักเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

4.3 จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ

4.3.1 ให้คำปรึกษา

4.3.2 ให้ความช่วยเหลือ

4.3.3 ประสานความร่วมมือกับครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และ

ผู้เกี่ยวข้อง

4.3.4 อื่นๆ

4.4 การส่งต่อ

4.4.1 ส่งต่อผู้เรียนจากภายนอก

5. ครูหัวหน้าระดับชั้น

5.1 ติดตาม กำกับ การคุ้มครองนักเรียนของครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา

5.1.1 วางแผน การกำกับ ติดตาม การทำงานของครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา ให้ชัดเจน และรับรู้โดยทั่วถ้วน

5.1.2 อำนวยการสะดวกแก่ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาในการดำเนินงาน ระบบการคุ้มครองนักเรียน

5.1.3 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และจัดทำรายงานประเมินผลระบบส่งผู้มาริหาร

5.2 ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการคุ้มครองนักเรียน

5.2.1 จัดประชุมครุในระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองนักเรียน

5.2.2 จัดประชุมกลุ่มเพื่อบรึกษาปัญหารายกรณี

5.2.3 ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา

5.2.4 ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

6. นักเรียน

นักเรียน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในระบบการคุ้มครองนักเรียนทั้งเป็นผู้รับการช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานระบบการคุ้มครองนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

6.1 มีบทบาทหน้าที่ของนักเรียน และสนับสนุนการดำเนินงานระบบคุ้มครองนักเรียน

6.1.1 ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการนักเรียน

6.1.2 ให้ความร่วมมือในการสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนในสถานศึกษา

6.1.3 ปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดี

6.1.4 สร้างเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง

6.1.5 ประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับบ้าน

7. คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนหน่วยงานซึ่งมีส่วนในการพัฒนาการศึกษา จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

7.1 ให้การสนับสนุนด้านการคุ้มครองนักเรียน

- 7.1.1 ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานระบบคุณภาพช่วยเหลือนักเรียน
- 7.1.2 เสนอแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา แก้ไขนักเรียน
- 7.1.3 ติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ในการส่งเสริม

พัฒนาแก้ไข

- 7.1.4 อำนวยความสะดวกในการประสานงานเมื่อสถานศึกษาด้องการ
ความช่วยเหลือ

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองและชุมชน เป็นบุคคลและกลุ่มนบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในพื้นที่มากที่สุดที่จะให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้อย่างดี ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง / ชุมชน / สมาคมผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547)

ผู้ปกครอง / เครือข่ายผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง / เครือข่ายผู้ปกครอง เป็นบุคคลและคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

1. อบรมดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำรงชีวิตครอบครัว มีความรัก ความเข้าใจและให้ความอบอุ่น

1.1 จัดสภาพแวดล้อม ประสนการณ์ให้นักเรียนสัมผัสกับด้วยตัวอย่างที่ดี

- 1.2 สนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตาม
ความสนใจและศักยภาพของตนเอง

1.3 ให้หลักจิตวิทยาในการเลี้ยงดูบุตรหลาน

2. สนับสนุนให้ความร่วมมือ วางแผนร่วมกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล
ที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน

2.1 เข้าร่วมประชุม วางแผน ทางแนวทางการดำเนินงาน

- 2.2 ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา
นักเรียน

3. เป็นที่ปรึกษาหรือแนะนำแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีแก่นักเรียน

3.1 ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ดีแก่นักเรียน

3.2 เสนอแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีให้นักเรียน

ชุมชน

ชุมชน เป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของเด็ก บุคคลทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนในแนวทางที่เหมาะสม จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547)

1. สนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.1 จัดสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียน
 - 1.2 ช่วยสอดส่องดูแลนักเรียน
 - 1.3 เป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน
 - 1.4 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
 - 1.5 ให้ข้อมูลช่วยสารพุติกรรมของนักเรียนกับสถานศึกษา
 - 1.6 เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและบรรลุผล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคม และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ การประสานงานและการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา ควรประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กรมสุขภาพจิต ศูนย์อนามัย เนตรฯ สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น การปกครองพิเศษ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สื่อมวลชน สำนักงานค่าจ้างแห่งชาติ องค์กรเอกชน องค์กรอิสระ ซึ่งมีความสามารถในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือได้ดังนี้ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547:25)

1. ให้ค่าปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับพุติกรรมและพัฒนาการของเด็กวัยต่างๆ
2. สอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้งด้านความปลอดภัย และการแก้ปัญหาพุติกรรม
3. ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
4. เป็นแหล่งการเรียนรู้และฝึกงาน และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักเรียนตามความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด
5. ติดตามผล สะท้อนปัญหา และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6. ให้ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพย์แพรข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศที่ เป็นประโยชน์และน่าสนใจ

7. ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนาและขยายผลการดำเนินงาน ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารสภาพศึกษาสถานศึกษา

การศึกษาการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารสภาพศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก ในครั้งนี้ มีการศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 : 14-23) ดังต่อไปนี้

2.1 ความสำคัญและความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สมบูรณ์แบบ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิธีชีวิตเป็นสุขดามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนานี้ องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีด่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏ เช่นกัน เป็นดังนี้ ปัญหาเศรษฐกิจปัญหาการแพร์รานาของสารสภาพ ปัญหาการแห่งขันในรูปแบบ ด่างๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวลความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่นๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนา นักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัย ความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครุภุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครุที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการด่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วย ความรักและเมตตาที่มีต่อเด็ก และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของเยาวชนให้เดิบโต งอกงาม เป็นบุคคลที่มี คุณค่าของสังคมต่อไป

บทบาทของครุที่กล่าวมานี้คงมิใช่เรื่องใหม่ เพราะมีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอ และได้ดำเนินการมานานแล้วนับตั้งแต่ติดจนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อให้ กันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการที่มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือด่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนแล้วความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับ ทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครุ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หรือสังคม

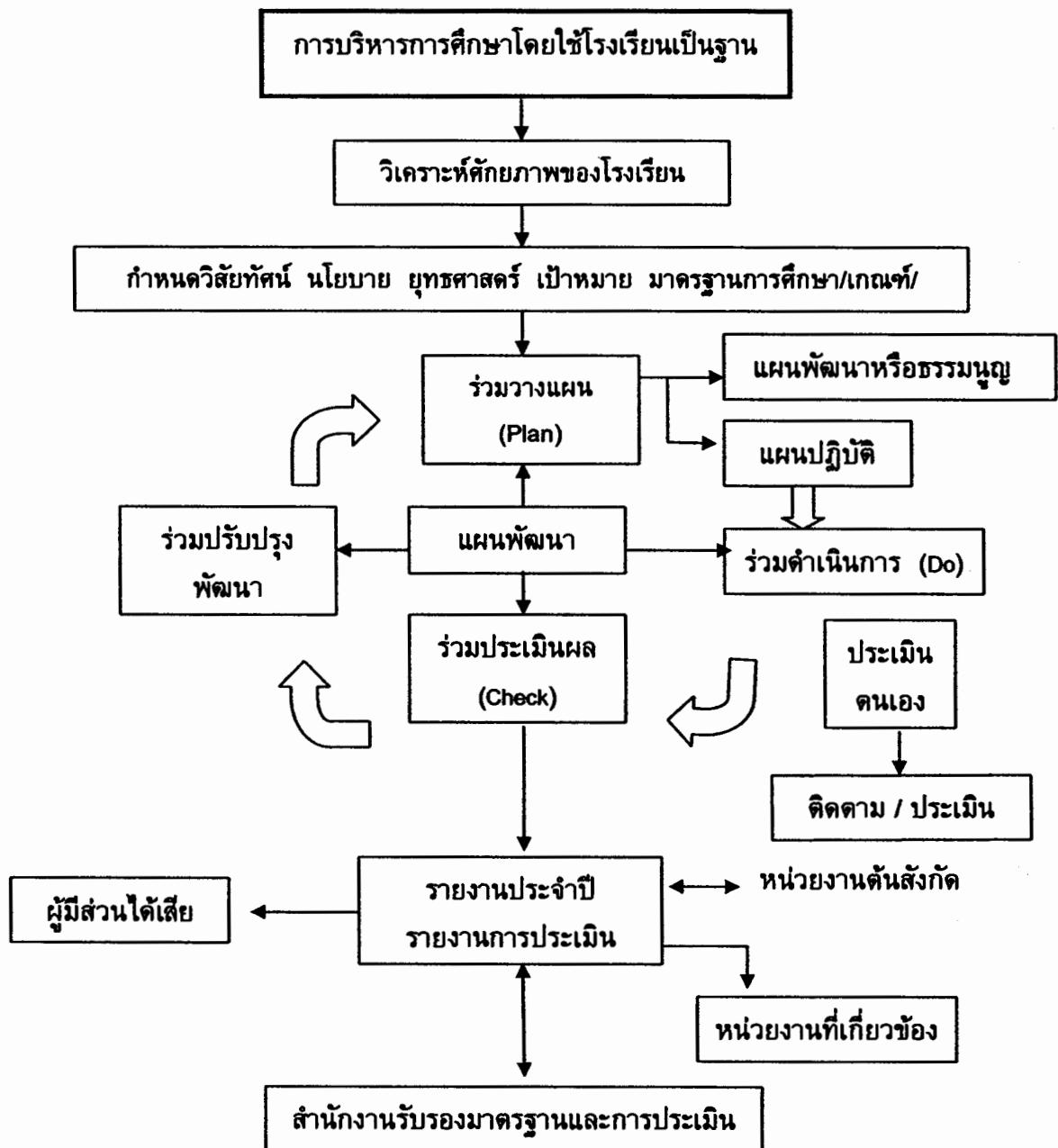
นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความ มุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษาดังนี้ ให้เป็นมาตรฐานไทย ให้เป็นมุชย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สมบูรณ์ ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรฐาน 6) และแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ (มาตรฐาน 22) ใน การจัดการศึกษาด้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการความความหมายของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการคือ เรื่อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ตามมาตรา 23 (ข้อ 5) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม ที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อิกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบุคลากร ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนา ผู้เรียน ตามศักยภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้มองเห็นว่า สังคมปัจจุบันมีปัญหาด้านๆ มากมาย ประกอบกับเยาวชนในสังคมปัจจุบันยังไม่รู้จักแยกแยะว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรกระทำดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงตระหนักรถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจัดทำระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการการทำงานเป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่างๆ ทั้งที่มีคุณภาพในการคูและช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลให้ระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียน ประสบความสำเร็จโดยมีแนวคิดหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น การยึดนักเรียน เป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อคูและช่วยเหลือ ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริม จึงเป็นสิ่งจำเป็น

2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ของทุกคน ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครอง หรือชุมชน พร้อมกันนี้ได้จัดการวางแผนการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการที่ครูอาจารย์ในโรงเรียนทำการปฏิบัติแล้วนำมาประเมินความแผนภูมิ

ภาพ 5 แผนภูมิการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ที่มา : สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 26

2.2 วัตถุประสงค์ของระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินการตามระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียนมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543)

1) เพื่อให้การดำเนินงานการคูและช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2) เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน มีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่มีระบบ พร้อมด้วย เอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้

2.3 ประโยชน์ของระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินการตามระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียนมีประโยชน์ ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543)

1. นักเรียนได้รับการคูและช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัจจุหามากที่สุด
2. สัมพันธภาพระหว่างครุภักดินักเรียนเป็นไปด้วยดี และอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้ดี
4. นักเรียนมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
5. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

2.4 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย

1) ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาทุกฝ่าย ประธาน กตัญญู ที่มีความสำคัญของระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมสมอย่างสม่ำเสมอ

2) ครุภักดินักเรียน ที่มีทักษะที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

3) คณะกรรมการหรือคณะกรรมการทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะ อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

4) ครุที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครุภักดินักเรียน ที่มีความรู้ความสามารถด้านต่างๆ จากสถานศึกษา

5) การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่องค์ความรู้แก่ครุที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการคูและช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น

โดยเฉพาะเรื่องทักษะการบริการเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาด่างๆ ของนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.5 ความหมายของระบบการคุ้มครองนักเรียน

การคุ้มครองนักเรียน หมายรวมถึง การส่งเสริม พัฒนาการป้องกันและ การแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 : 3)

ระบบการคุ้มครองนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานคุ้มครองนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอกรวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากสถานศึกษา

2.6 แนวทางการดำเนินงานการจัดกระบวนการคุ้มครองนักเรียน

แนวทางการดำเนินงานการจัดกระบวนการคุ้มครองนักเรียนเกี่ยวกับสารเสพติดภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมสุขภาพจิต, 2544 : 25) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นการเตรียมการและวางแผนดำเนินงาน

1.1 แห่งดังคณะกรรมการดำเนินงาน

1.2 วิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนและจัดทำ

แผนปฏิบัติการ

2. ขั้นการปฏิบัติตามแผนงาน

2.1 สร้างความตระหนักและความเข้าใจกับบุคลากร

2.2 การดำเนินงานตามระบบการคุ้มครองนักเรียน

3. ขั้นการทำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน

3.1 ประเมินเพื่อทบทวน

3.2 ประเมินเพื่อพัฒนาและสรุปรายงาน

ขั้นการปฏิบัติตามแผนงาน

การจัดกระบวนการคุ้มครองนักเรียนภายในสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการวางแผนงานและโครงการในการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคลากรภายในสถานศึกษาได้มีแนวทางในปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สถานศึกษาควรดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547 : 23 - 24)

1. สร้างความตระหนัก ความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร

ครู

1.1 บุคลากรทุกคนตระหนักและมีเจตคติที่ดีต่อระบบการคุ้มครองเด็กนักเรียนและเข้าใจในบทบาทภาระหน้าที่ของ การคุ้มครองเด็กนักเรียน รวมทั้งการประสานการทำงานด้วยกันและการกำกับดูแลตามประเมินคุณภาพการทำงานภายในระดับโรงเรียน

1.2 ครูที่ปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการคุ้มครองเด็กนักเรียน ทั้งวิธีการและเครื่องมือที่ใช้

2. การดำเนินการตามระบบ

2.1 ครูและผู้ปกครอง ชุมชนเครือข่ายปฏิบัติหน้าที่การคุ้มครองเด็กนักเรียน ตามกระบวนการคุ้มครองเด็กนักเรียนที่กำหนดไว้

2.2 ครูที่ปรึกษา ปฏิบัติตามกระบวนการคุ้มครองเด็กนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับการคุ้มครองจากครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยดำเนินการดังนี้

2.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้เครื่องมือค่าเฉลี่ย ระเบียบสมบัติ (SDQ) อัดซีวะร์วิต หรืออื่นๆ เป็นต้น โดยครอบคลุมการรู้จักนักเรียนด้านการเรียน ความสามารถ พิเศษ ศักยภาพ สุขภาพกาย สุขภาพจิตการคุ้มครองนักเรียน เศรษฐกิจ ครอบครัว สารเสพติดหรืออื่นๆ ที่เกี่ยวกับด้านนักเรียน

2.2.2 การคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มที่ที่โรงเรียนกำหนด เช่น กลุ่มปักดิ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มนักปั่นจักรยาน ซึ่งแต่ละกลุ่มจำแนกย่อยเป็นรายด้านตามข้อมูลได้จากการ นักเรียนเป็นรายบุคคล

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษและศักยภาพของนักเรียน

3.1 การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วม

3.2 การจัดกิจกรรมโถมรูมแบบมีส่วนร่วม หรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3 การจัดกิจกรรมป้องกันปั่นจักรยานค่าเฉลี่ย

3.4 การจัดกิจกรรมช่วยเหลือแก่ปั่นจักรยานนักเรียน

3.4.1 การให้การปรึกษาเบื้องต้น

3.4.2 จัดกิจกรรมในชั้นเรียน

3.4.3 จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน หรือการจับคู่นักเรียน

3.4.4 จัดกิจกรรมซ้อมเสริม

3.4.5 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.4.6 จัดกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

4. การส่งนักเรียนไปพบครูแนะแนว เพื่อรับการช่วยเหลือต่อหลังจากที่ครูได้ช่วยระยะหนึ่งแล้ว พนักงานฯ ด้วยการช่วยเหลือ หรือเป็นกรณีปั่นจักรยานวิกฤตเร่งด่วน จำเป็นดังต่อ

5. การคิดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด ทั้งนักเรียนที่ได้รับการส่งต่อ และไม่ได้ส่งต่ออย่างสม่ำเสมอ

6. บันทึกหลักฐานและผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

7. สรุปผลการปฏิบัติงานและผลที่เกิดกับนักเรียน การเปลี่ยนแปลงของนักเรียน ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติงานของครู ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พร้อมทั้งจัดทำรายงานเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับขั้น

ขั้นการกำกับ คิดตาม ประเมินรายงาน และการประชาสัมพันธ์

การกำกับ คิดตาม ประเมินรายงาน และการประชาสัมพันธ์ เป็นกระบวนการอันสำคัญอย่างยิ่งของการวางแผนและโครงการ การปฏิบัติงานแผนงานและโครงการ เพื่อที่จะเป็นการตรวจสอบถึงผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคลากรครู โดยมีหลักการดำเนินการ ดังนี้ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547 : 27-53)

1. ประเมินเพื่อทบทวนการปฏิบัติงาน

1.1 แต่ละระดับการประชุมภายในสถานศึกษาเพื่อการนิเทศและร่วมมือกันช่วยเหลือนักเรียน แก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและนำข้อมูลไปปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และรายงานคณะกรรมการประสานงาน

1.2 ประเมินคุณภาพระบบการคุ้มครองนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน การจัดระบบการคุ้มครองนักเรียนของโรงเรียน โดยคณะกรรมการประเมินที่โรงเรียนแต่งตั้ง เป็นผู้ประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนา หรือปรับปรุงการดำเนินงานของแต่ละระดับและเป็นภาพรวมของโรงเรียน อย่างน้อย ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

2. ประเมินเพื่อพัฒนา สรุปรายงาน และประชาสัมพันธ์

2.1 ได้ข้อมูลจากรายงานการประเมินภายในของโรงเรียนทั้งหมดมาใช้พิจารณา เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาระบบการคุ้มครองนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในปีการศึกษาต่อไป

2.2 ได้เอกสารรายงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจัดระบบการคุ้มครองนักเรียนให้ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต (นักเรียน) โดยรายงานทั้งเชิงปริมาณ เพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

3. การประชาสัมพันธ์

3.1 การประสานการทำงานภายใต้ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1) ในรูปแบบ เช่น การจัดประชุมประจำเดือน เนพาะกิจ สัมมนา เป็นต้น

3.2 การประสานการทำงานภายนอก ทำได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ในรูปแบบ เช่น การจัดประชุมและสัมมนาประจำปี ประชุมสมาคมผู้ปกครอง ครุ ศิษย์เก่า เป็นต้น

2) นอกรูปแบบ เช่น เยี่ยมเยียนสภาพที่ทำงาน บ้าน งานประสานสัมพันธ์ เป็นต้น

3.3 การสร้างข้อญูและกำลังใจ

การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร และทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการดำเนินงานเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ สามารถดำเนินการได้ดังนี้

- 1) กำหนดเกณฑ์การประเมินครูที่ดำเนินงานระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียนประจำปีการศึกษา

2) ดำเนินการนิเทศและดิดตามการดำเนินงานตลอดโครงการอย่างต่อเนื่อง

3) จัดกิจกรรมยกย่องชมเชยครูที่ปฏิบัติหน้าที่คูและช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น

4) เมยแพรผลงานของครูที่ปรึกษาที่ดำเนินการระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเข้ากระบวนการ

5) สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการระบบคูและนักเรียนให้เพียงพอ

6) นำผลการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในระบบการคูและช่วยเหลือนักเรียนมาประกันการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี

ดังนั้น การจัดระบบการคูแผ่ช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารสนเทศดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ของบุคลากรในการการศึกษาทุกคนในสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชน ที่เกี่ยวข้องดำเนินงานการใช้ระบบการคูแผ่ช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารสนเทศดิจิทัลในสถานศึกษากันอย่างจริงจังต่อไป

2.7 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการคูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครุที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547) ดัง

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 2. การคัดกรองนักเรียน

3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ควรทราบ ได้แก่

1. ด้านความสามารถ เช่น ด้านการเรียน ด้านความสามารถ อื่นๆ
2. ด้านสุขภาพ เช่น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านพฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการคุ้มครองนักเรียน
4. ด้านอื่นๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญ เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน

วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียน ที่ครอบคลุมทุกด้าน ควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายที่สำคัญ คือ

1. ระเบียนสะสม
2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ.) หรือ แบบประเมินทางอารมณ์ (E.Q)
3. วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้ม สะสมงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพ

การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลด่างๆ ตามเกณฑ์คัดกรอง ของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2. กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง ซึ่งยังไม่มีปัญหาใดๆ ที่ต้องเร่งแก้ไขในทันที แต่มีแนวโน้มที่จะกลับมาเป็นกลุ่มช่วยเหลือได้ ดังนั้นการเฝ้าระวัง การป้องกันจึงมีความสำคัญมากสำหรับกลุ่มเสี่ยง

3. กลุ่มช่วยเหลือ หมายถึง นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มช่วยเหลือ ที่ต้องการ ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิด และสำหรับนักเรียนบางคนที่มีมากกว่า 1 ปัญหา ที่ต้องการช่วยเหลือ แต่มีบางเรื่องที่อยู่ในภาวะเสี่ยงก็จัดว่าเป็นกลุ่มช่วยเหลือ

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน

โรงเรียนมีการประชุมครุเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันเพื่อให้มี มาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครุในโรงเรียน

การส่งเสริมนักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครุที่ ปรึกษามาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มช่วยเหลือให้มีคุณภาพมากขึ้น

แนวทางการส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถดำเนินการได้แต่กิจกรรมหลักที่สำคัญที่โรงเรียนด้องดำเนินการ คือ

1. การจัดกิจกรรมโถมรูม (Homeroom)
2. การจัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน (Classroom Meeting)

การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียน ทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มช่วยเหลือ ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

แนวทางการป้องกันและช่วยเหลือแก่ไขปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิคิวธีการแต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ คือ

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

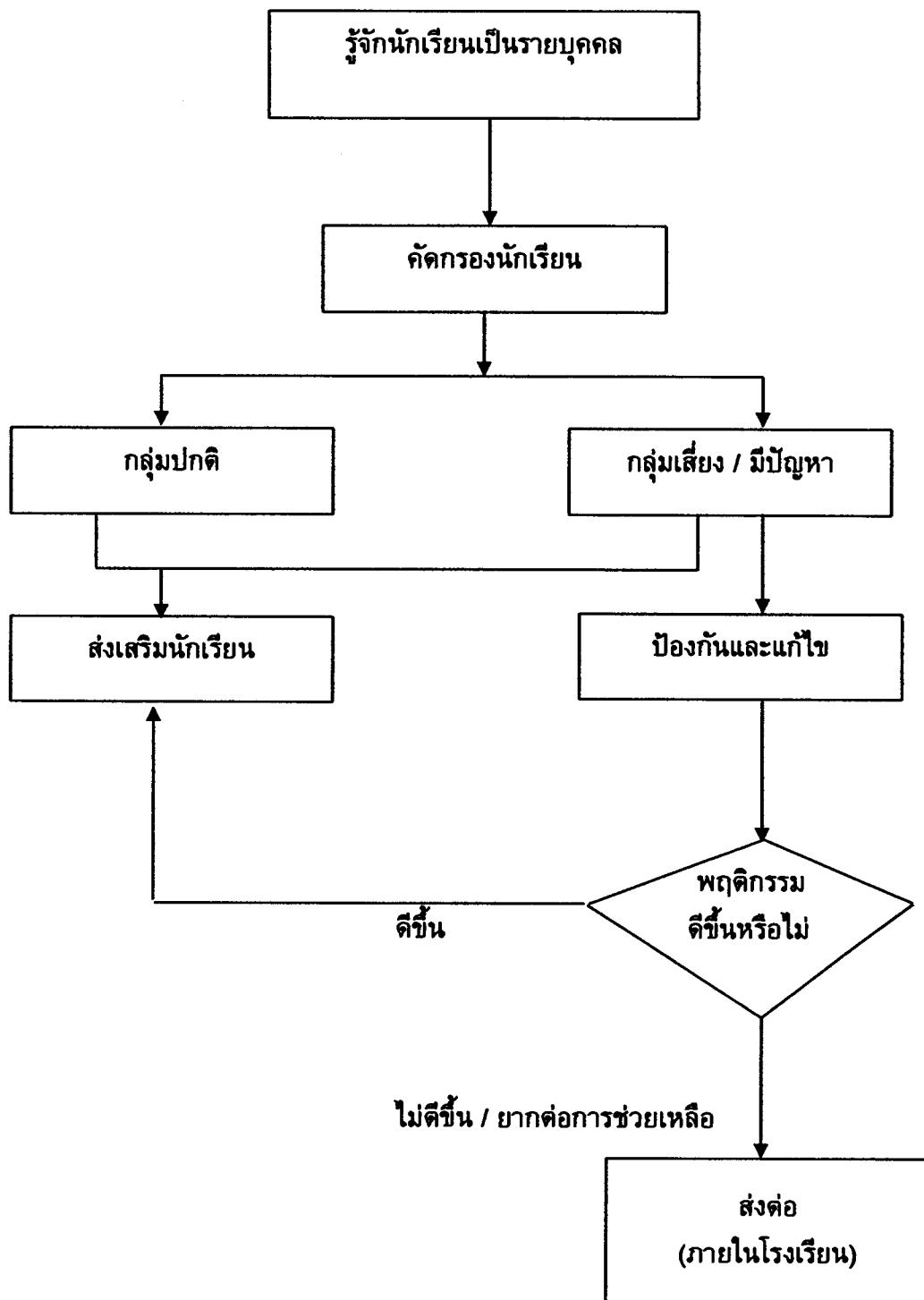
การส่งต่อนักเรียน ใน การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาตามขบวนการขั้นดันทั้ง 4 ขั้นนั้น อาจมีบางกรณีที่ปัญหามีความอยากรถือการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป

การส่งต่อนักเรียน แบ่ง เป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่องานใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้โดยขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครุพยาบาล ครุประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น
2. การส่งต่องานนอก ครุแนะนำหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

ในการดำเนินงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนสามารถยึดแนวปฏิบัติ หรือกรอบความคิดของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังปรากฏในแผนภูมิ ภาพที่ 6

กรอบความคิดของระบบการคุ้มครองนักเรียน

ภาพ 6 การออบความคิดของระบบการคุ้มครองนักเรียน

ที่มา : สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 46

3. บทบาทผู้บริหารกับการคุ้มครองนักเรียน

ในฐานที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการ และให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบคุ้มครองนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้

3.1 บริหารจัดการให้มีระบบการคุ้มครองนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

3.1.1 กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์การดำเนินงานตามระบบการคุ้มครองนักเรียน

3.1.2 สร้างความตระหนักรู้คุณธรรม มนุษยธรรม และบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการคุ้มครองนักเรียน

3.1.3 กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการคุ้มครองนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา

3.1.4 แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตามความเหมาะสม

3.1.5 ประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์สำหรับการคุ้มครองนักเรียน

3.1.6 ส่งเสริมให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้เพิ่มเติมมีทักษะ เกี่ยวกับระบบการคุ้มครองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.2 ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจนครบาลฯ

3.2.1 เชิญชวนเป็นกรรมการและเครือข่ายในการช่วยเหลือนักเรียน

3.2.2 ประชุมบริการหารือและขอความร่วมมือ

3.3 คุ้มครองนักเรียน ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล สนับสนุนและให้ข้อมูลกำลังใจในการดำเนินงาน

3.3.1 กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน

3.3.2 นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

3.3.3 ยกย่อง ให้รางวัล เมยแพร์ผลงานการดำเนินงานในโอกาสต่างๆ

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการแนะนำ

ในการปฏิบัติงานแนะนำและการดำเนินงานระบบคุ้มครองนักเรียน เกี่ยวกับสารสนเทศสถานศึกษานั้น มีการกิจกรรมหลากหลายและการปฏิบัติงานทุกกลุ่มทุกฝ่าย การวางแผนการปฏิบัติงานให้เป็นระบบและเป็นที่เข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสะดวกในเชิงบริหารจัดการ ซึ่งต้องร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติให้เป็นขั้นตอนมีระบบ (กรมวิชาการ, 2546)

การบริหารจัดการแนะนำและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประเมินประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องวางแผนเป็นขั้นตอนและกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนทุกฝ่าย เพื่อป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

แนะนำแบบมีส่วนร่วมหรือบทบาทของฝ่ายต่าง ๆ ในการแนะนำ

งานแนะนำเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทุกคนจึงควรมีส่วนร่วมเพื่อความรอบรื่นในการทำงานจึงได้มีการคัดกรองในบทบาทความรับผิดชอบร่วมกันดังนี้ (กรรมวิชาการ, 2546)

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้บริหารมีอำนาจในการตัดสินใจและสั่งการเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงาน ฉะนั้นผู้บริหารจึงมีความสำคัญสูงสุดต่อความสำเร็จของงาน ผู้บริหารที่ดีจึงควรมีบทบาทความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

1.1 เป็นผู้เริ่มหรือสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดการบริการแนะนำในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการให้ครอบคลุมงานทั้งหมด จัดบุคลากรที่เหมาะสม กำหนดบทบาทความรับผิดชอบทุกฝ่ายอย่างชัดเจน จัดทำป้าย จัดสภาพแวดล้อม สถานที่ อุปกรณ์ งบประมาณที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและมีการกำกับดูแลเพื่อให้การดำเนินงานแนะนำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์กับเด็ก ทุกคน

1.2 เป็นผู้แก้ปัญหาและให้คำปรึกษาแก่บุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองทั้งนี้ผู้บริหารควรมีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษาอย่างเพียงพอ

1.3 เป็นผู้อำนวยความสะดวกและกระตุ้นจูงใจให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน โดยมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างแรงจูงใจ ให้แรงเสริม สร้างขวัญและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่ทุกคนอย่างทั่วถึง

1.4 เป็นแกนกลางในการประสานงานกับทุกฝ่ายและเป็นเสมือนว่าทやり (*Conductor*) ของวงดนตรี

2. ครุแนะนำ เป็นบุคลากรที่มีความรับผิดชอบต่อการจัดระบบงานแนะนำในสถานศึกษารองจากผู้บริหาร โดยมีบทบาทสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 เป็นผู้วางแผนและจัดทำโครงการแนะนำเพื่อเสนอผู้บริหารตามนโยบาย ของสถานศึกษาโดยมีการสำรวจสภาพแวดล้อมและข้อมูลจากเด็กหรือผู้เรียนทุกคนในสถานศึกษาเพื่อให้การวางแผนและโครงการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของเด็กและชุมชน

2.2 เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน การประสานงาน และการติดตามประเมินผลในการจัดบริการแนะแนวให้ครอบคลุม 5 บริการ 3 ประเภท ตามแผนงานและโครงการที่กำหนด

2.3 เป็นผู้จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะนำ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร และกิจกรรมส่งเสริมหรือบำบัดพิเศษเฉพาะราย เฉพาะกลุ่ม

2.4 เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนที่มีปัญหาด้านข้อนกีน ความสามารถของครูที่ปรึกษาหรือส่งต่อเด็กไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหากปัญหานั้นเกิน ความสามารถของตน

2.5 เป็นผู้จัดทำแผนงานและดำเนินการให้การพัฒนาครูหรือบุคลากรแนะแนวในสถานศึกษา

3. ครูประจำชั้นหรือครุกิ่งปรึกษา เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดและมีความรับผิดชอบโดยตรงต่อเด็กกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย ฉะนั้นครูประจำชั้นหรือครุกิ่งปรึกษาจะมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

3.1 การดูแลเด็กโดยทั่วไป (การเช็คเวลาเรียนการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนฯ)

3.2 การศึกษาหาข้อมูลเพื่อการรับจักและคัดกรองเด็ก

3.3 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนหรือโขมรม

3.4 การให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหา

3.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านโรงเรียนและการติดต่อประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง

3.6 การประเมินคุณภาพ พัฒนาการ และลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก

4. ครูทั่วไป เนื่องจากครูทุกคนมีหน้าที่สอนและคุยแล喋กอยู่แล้ว จะเน้นบทบาทหน้าที่ของครูทุกคนจึงต้องมีดังนี้

4.1 ช่วยกันดูแลให้ความอบอุ่นแก่เด็ก เพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดกับเด็กหรือไม่สร้างความกดดันให้เด็กเกิดปัญหา

4.2 ช่วยเหลือแก้ปัญหาและให้คำปรึกษาแก่เด็ก เมื่อเกิดเหตุการณ์ด่างๆ ตามกำลังความสามารถโดยไม่เกยงหรือปัดภาระความรับผิดชอบไปที่ครูแนะแนวหรือครูกาที่ปรึกษาเท่านั้น

4.3 สอนหรืออ่านวิถีความสะดูกในการเรียนรู้ โดยใช้หลักและวิธีการแนะนำที่เน้น

4.4 ข่าวยังจัดกิจกรรมแนะนำเพื่อพัฒนาผู้เรียน

5. ผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบต่อบุตรหลานของตนเต็มที่ ฉะนั้นผู้ปกครองควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

5.1 คุ้มครองอย่างใกล้ชิด ให้ความอบอุ่นและใช้วิธีเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง คือไม่ปล่อยประละเลยเข้ามายุ่งหวัดหรือทะนุถนอมจนเกินไป จนเด็กมีนิสัยไม่ดี ขาดความรับผิดชอบ

5.2 เป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างสภาพแวดล้อมประสมการณ์ให้เด็กได้สัมผัส กับด้วยอย่างที่ดี

5.3 ร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก โดยไม่ปัดความรับผิดชอบไปให้ สถานศึกษาฝ่ายเดียว รวมทั้งเสียสละช่วยเหลือเพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามกำลังความสามารถ

6. ผู้นำชุมชน เนื่องจากชุมชนเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและ พฤติกรรมของเด็ก และชุมชนที่จะเจริญได้ด้วยประกอบด้วยประชากรที่มีคุณภาพ ฉะนั้นผู้นำ ชุมชนจึงควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

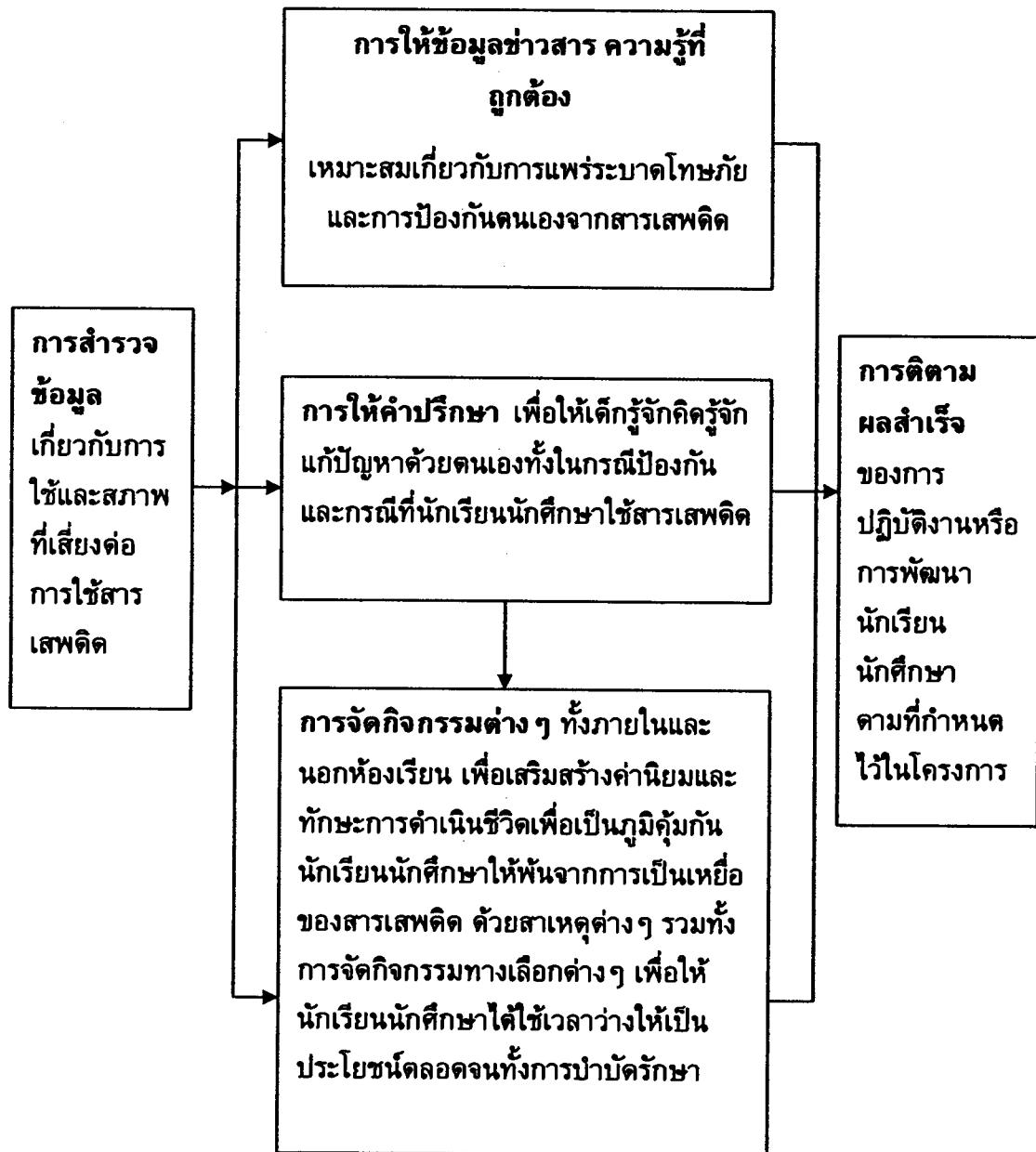
6.1 จัดสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก คือไม่มีด้วยอย่างแห่ง ความเลวร้ายที่จะเป็นพิษภัยแก่เด็ก มีสถานที่และบรรยายการที่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในทางที่ดี

6.2 ช่วยสอดส่องดูแลเด็กให้มั่นสุขทำพฤติกรรมที่ไม่ดี

6.3 ช่วยพัฒนาสถานศึกษาและเป็นแหล่งเรียนรู้ในทุกด้านแก่สถานศึกษา

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดสถานศึกษา ที่ได้ผลอย่าง จริงจังและยั่งยืน คือ การมุ่งแก้ที่สาเหตุ เพราะเราเชื่อเราว่า “พฤติกรรมหันหลบอยอย่างมีสาเหตุ” สาเหตุการใช้สารเสพติดของเยาวชนมีหลายประการทั้งที่เกิดจากคนเองและสิ่งแวดล้อม ซึ่ง โดยรวมแล้วปัญหาด้านจิตใจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนศึกษาใช้สารเสพติด และนำไปสู่ การแสดงออกทางพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ เพื่อชดเชยหรือเรียกร้องความสนใจ หรือหลบหนี ปัญหาในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาสารเสพติดสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการแผนแนว สามารถดำเนินการอย่างครบถ้วน 5 บริการ ดังรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะนำ ในแผนภูมิภาพ ที่ 7

รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว

ภาพ 7 รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว
ที่มา : สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 25

1. การให้ความรู้ที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการถูกหลอกหรือการอยากริดดองโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์
2. การฝึกกระบวนการคัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างฉลาด เพื่อป้องกันมิให้ต้องใช้เอกสารเสพติดเพื่อหนีปัญหาหรือแก้ทุกนัยแบบผิดๆ
3. การเสริมสร้างค่านิยมและเจตคติที่พึงประสงค์ เพื่อป้องกันมิให้เห็นผิดเป็นชอบ เช่น เห็นสารเสพติดเป็นสิ่งที่โกรกเก่ง
4. การฝึกการควบคุมตนเอง และการสร้างกำลังใจ พลังจิตให้เข้มแข็ง เพื่อจะได้ยับยั้ง หรือฝืนใจคนเองจากความอยากริด
5. การฝึกวิธีการจัดการกับความเครียดอย่างถูกต้อง เพื่อมิให้เกิดแรงผลักดันให้ต้องหันไปใช้สารเสพติดระงับความเครียด
6. การฝึกวิธีการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพเพื่อช่วยให้รู้จักวิธีปฏิเสธและรู้จักการตอบเพื่อน
7. การรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อจะได้ไม่ไปมัวสูบเสพสารเสพติดอย่างไรก็ตาม การป้องกันและแก้ไขสารเสพติดที่ได้ผลอย่างแท้จริงต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และอาศัยการมีส่วนร่วม หรือการสนับสนุนทุกฝ่ายเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงการสร้างสภาพแวดล้อมทั้งทางบ้าน สถานศึกษา และชุมชน รวมทั้งการทำให้บุคลากรทุกฝ่ายมีความรู้ ความเข้าใจตรงกัน

แนวทางนิเทศ ติดตาม ประเมินผลระบบการคุ้มครองเด็กนักเรียน

แนวทางในการปฏิบัติการนิเทศตามระบบการคุ้มครองเด็กนักเรียนนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้วางเกณฑ์เป็นแนวทางให้สถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย แผนดำเนินงาน / โครงการ / กิจกรรมในการคุ้มครองเด็กนักเรียนบูรณาการในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา / แผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ
2. การวางแผนบูรณาการให้เด็กนักเรียนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา และมีการกำหนดผู้รับผิดชอบ (ทีมน้ำ ทีมประสาน ทีมทำ)
3. การประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้ช้านาญการสาขาต่างๆ เพื่อให้มีการส่งต่อ ร่วมแก้ปัญหา และพัฒนานักเรียนให้รู้รูปแบบสาขาวิชาชีพ
4. ความเข้าใจและความตระหนักรู้ของบุคลากรในบทบาท หน้าที่ ตามระบบการคุ้มครองเด็กนักเรียน
5. ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ด้วยความเอื้ออาทร และกัลยาณมิตร

6. การปฏิบัติตามแผน / โครงการ / กิจกรรมที่กำหนด โดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นองค์รวม

7. การจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดทำระบบสารสนเทศที่ครอบคลุมรอบด้านและเป็นปัจจุบัน

8. การคัดกรองนักเรียน (มีเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย)

9. การดำเนินการจัดกิจกรรมป้องกัน แก้ปัญหา และส่งเสริม พัฒนานักเรียนตามกลุ่มที่คัดกรอง เช่น เยี่ยมน้านักเรียน / Homeroom / Classroom Meeting / กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน / ค่ายเพศศึกษา / ค่ายคุณธรรม / ค่ายอัจฉริยภาพ / การให้คำปรึกษารายบุคคลและเป็นกลุ่ม / กลุ่มจิตสังคมบำบัด / เวทีเยาวชน

10. การกำหนดความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาเพื่อนคุณลักษณะนักเรียนอย่างใกล้ชิด

11. จำนวนนักเรียนที่มีปัญหา

12. จำนวนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตรทุกรายวิชา

13. ครูทุ่มเทอยู่กับคนเพื่อคุณและช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรัก ความเมตตา เป็นกันยาณมิตร

14. การประเมินเพื่อทบทวน ปรับปรุงระบบการคุ้มครองนักเรียนให้ก้าวหน้ามากขึ้นบนความร่วมมือของทุกฝ่าย

15. โรงเรียนได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานจากความสำเร็จที่ผ่านมาให้สูงขึ้น

16. โรงเรียนมุ่งมั่นพัฒนาไปสู่เกณฑ์มาตรฐานที่สูงขึ้น

4. สารสภาพ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับสารสภาพดิบพบว่า มีบุคคลต่างๆ กล่าวถึงสารสภาพหลายท่านโดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานการป้องกันสารสภาพสถานศึกษาด้านการป้องกันสารเสพติด ด้านการป้องกันสารเสพติด และด้านการบำบัดรักษาและพื้นฟูสมรรถภาพ ดังนี้

ความหมายของสารสภาพ

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบว่ามีผู้ให้ความหมายของสารสภาพดังนี้

ประเสริฐ นุนาบี (2541) ให้ความหมายว่า สารเสพติดหมายถึง สารเคมี ยา หรือวัสดุใดๆ ที่รับเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ได้แก่ การรับประทาน ฉีด สูบ หรือวิธีการใดก็ตามมีผลทำให้ต้องรับสารพิษเป็นประจำและเพิ่มขนาดขึ้นเรื่อยๆ และเมื่อไม่ได้รับสารนั้นจะมีความต้องการเสพหันทงร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงเมื่อใช้สารเสพติดเป็นเวลานานจะมีผลทำให้สภาพร่างกายของผู้เสพทรุดโทรมลง

กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ให้ความหมายว่า สารเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดก็ตามเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีใดก็ตาม ก่อให้เกิดผลต่อร่างกาย และจิตใจที่สำคัญ 4 ประการ คือ มีความต้องการเสพยานั้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ ต้องเพิ่มขนาดของยามากขึ้น เมื่อยุดเสพจะมีอาการชาดยา และสุขภาพทั่วไปทรุดโกร姆จากการเสพยานั้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) สารเสพติด หมายถึง สารที่เสพเข้าไปในร่างกายไม่ว่าจะเป็นวิธีการใดๆ เมื่อร่างกายได้รับเข้าไปแล้ว จะต้องได้รับอยู่เป็นประจำ และต้องเพิ่มขนาดของสารนั้นขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ หรือเกิดเฉพาะด้านจิตใจอย่างเดียว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสารชนิดนั้น ๆ

ทรงพล พูลพิพัฒน์ (2543) ให้ความหมายว่า สารเสพติด หมายถึง สารเคมี หรือวัตถุ ชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะที่สำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่ออยากยา

เพลินดา ภะสันพาก (2544 : 4) ให้ความหมายว่า สารเสพติด หมายถึง สารที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์เมื่อบุคคลการได้เสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายแล้วไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดเป็นช่วงระยะหรือนานิดต่อ กันจะทำให้บุคคลที่เสพสารเสพติดมีความต้องการเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สุขภาพของผู้เสพสารเสพติดเสื่อมโกรಮลง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สารเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ที่เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะด้วยการรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลร้ายต่อร่างกายและจิตใจ ได้แก่ ยาบ้า สูรา เบียร์ บุหรี่ ฯลฯ

4.1 ชนิดของสารเสพติด

สารเสพติดให้โทษมีหลากหลายชนิด ซึ่งมีผู้กำหนดไว้และแยกประเภทของสารเสพติดต่างๆ ไว้มากน้อย ชนิดของสารเสพติดที่กำหนดเป็นประเภทต่างๆ โดยคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ได้แยกสารเสพติดไว้ดังนี้

1. ผ่น ได้มาจากยางของผลผ่น ยางผ่นมีสีขาว เมื่อถูกอากาศมีสีน้ำตาลหรือค่า กลิ่นเหม็น รสขม
2. มอร์ฟิน เป็นสารเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ขึ้นจากผ่นมีลักษณะเป็นผงสีขาว ไม่มีกลิ่น รสขม ละลายน้ำได้ง่าย
3. เอโรอีน เป็นสารเสพติดที่สกัดมาจากมอร์ฟินเมื่อยู่ 2 ชนิด
 - 3.1 เอโรอีนบริสุทธิ์ มีลักษณะเป็นผงละเอียดสีขาว ไม่มีกลิ่น รสขมจัด
 - 3.2 เอโรอีนผสม มีลักษณะเป็นเกล็ด ไม่มีกลิ่น รสขม มีสีต่างๆ เช่น ม่วงอ่อน ชมพู

4. กัญชา เป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง ในแคดเป็นแผลกดล้ายใบจะหุ้ง หรือมันสำปะหลังส่วนที่ใช้คือ ในและยอดซ่อตอกกัญชาดัวเมีย ซึ่งจะนำมาตากแห้งและบดเป็นผงทายนๆ ลักษณะกัญชาส่วนมากจะอัดเป็นกัญชาแท่ง

5. กระท่อน เป็นพืชยืนต้นชนิดหนึ่ง ในคล้ายกระดังงามมีชนิดก้านใบแดง และก้านใบเขียว ดอกกลมโ淳ขนาดเท่าผลพุทราล้อมรอบด้วยเกสรสีแดงเรื่อยๆ คล้ายดอกกระถิน

6. โโคเคนหรือโคลาอิน เป็นสารธรรมชาติที่พบในส่วนใบของตัวโคลา โคลเคนบริสุทธิ์มีลักษณะเป็นเมล็ดหรือผลเกล็ด ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น รสเผ็ด

7. แอมเฟตามีนหรือยาขันหรือยาบ้า มีลักษณะหล่ายรูปแบบ เช่น ชนิดเม็ดรูปร่างสีดำๆ ชนิดแคปซูล ชนิดผง ชนิดน้ำบรรจุหลอด

8. สาระเหยย มีลักษณะเป็นเหลว ได้แก่ ทินเนอร์

9. บาร์บิทูเรตหรือเหล้าแห้ง มีลักษณะหล่ายรูปแบบ เช่น เม็ด แคปซูล

10. โคลเคน อสัตมายาจากผื่นหรือสังเคราะห์จากมอร์ฟีน ลักษณะเป็นผงสีขาว รสขมละลายน้ำง่าย

11. แออล เอส ดี มีลักษณะเป็นผงสีขาว ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส อาจทำมาให้รูปแคปซูลหรือเม็ด มีสีดำๆ

12. เอ็คซ์ตาซีหรือยาอี มีลักษณะหล่ายรูปแบบ ส่วนมากพบในลักษณะเป็นแคปซูลหรือเม็ด มีสีดำๆ

ด้วยอย่างสารเสพติดที่แฝงในรูปแบบอื่นๆ

1) คาเฟอีน ยาแก้ปัสสาวะ ชื่อต่างๆ เช่น แอสไพริน การแฟ ชา พาราเซตามอล เครื่องดื่มน้ำสำหรับเด็ก น้ำอัดลมบางชนิด

2) นิโคลติน บุหรี่ ชิการ์

3) ผีน ทิงเจอร์ผ่านการบูร ยาแก้ท้องเสีย

4) แอมเฟตามีน ยาบ้า ยาขัน ยาแก้ปวด ยาลดความอ้วน

5) โคลเคน ยาหยดตา

6) เอทิสแอลกอฮอล์ เหล้า วิสกี้ ไวน์

7) สารละเหย ทินเนอร์ แลคเกอร์ สีพ่น กาวยางน้ำ น้ำยาล้างเล็บ น้ำมันเบนซิน น้ำมันก้าด

4.2 อันตรายที่เกิดจากการติดสารเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ระบุว่าโดยทั่วๆ ไปแล้วการใช้สารเสพติดในทางที่ถูกต้องจะบังเกิดผลดีแก่ผู้ใช้กล่าวคือการใช้สารเสพติดในทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์จะเป็นผลดีต่อสังคม เพราะจะมีส่วนช่วยชีวิตหรือบรรเทาอาการเจ็บป่วยของคนไข้ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยที่จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของแพทย์อย่าง

ໄກສັດຈິງໄມ່ກ່ອໄທເກີດປັ້ງຫາແຕ່ຍ່າງໄດ້ແລະເປັນການໃຊ້ສາຮເສພດີດທີ່ຖຸກຕ້ອງດາມກູ້ຫມາຍ (ກະທຽວສຶກໜາທິກາ, 2543)

ໃນຂະແໜເດືອກັນການໃຊ້ສາຮເສພດີດໃນກາງທີ່ຜົດກໍຈະເກີດຜລເສີຍແກ່ຜູ້ທີ່ເສພ ເຊັ່ນ ການໃຊ້ສາຮເສພດີດ ເພື່ອການປຳນັດການເຈັບປ່າຍທາງຮ່າງກາຍແລະຈົດໃຈໃນລັກນະພ່າວ່າເຈັນເກີນປົມານ ໂດຍໄມ່ໄດ້ອູ້ງກາຍໄດ້ການຄຸນຂອງແພທຍົງຈຳກລາຍເປັນຜູ້ດີຕາຮເສພດີດເພຣະສາຮເສພດີດນັ້ນເມື່ອເສພເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍແລ້ວ ຈະມີຜລທຳໃຫ້ຜູ້ເສພມີຄວາມຕ້ອງການຍ່າງແຮງກລ້າໃນກາງທີ່ເສພຕ່ອໄປໄມ່ສາມາດຫຼຸດການເສພໄດ້ ດຽວກັນຂ້າມກລັບຕ້ອງການທີ່ຈະເພີ່ມປົມານການເສພຂຶ້ນເວຼິຍ່າ ຈົນທ່າໄທເກີດຄວາມເສື່ອມໂກຮນຂອງຮ່າງກາຍແລະຈົດໃຈແລ້ວຍັງທ່າໄທຮ່າງກາຍໄມ່ເປັນປັກຈິງຈາກທ່າໄທດຶງແກ້ຄວາມດາຍໄດ້ໂດຍທີ່ອັນທີ່ເກີດຂຶ້ນແກ່ຜູ້ເສພມີດັ່ງນີ້

4.2.1 ພລກະທນທາງຄຽງ

1) ທ່າລາຍສຸຂພາພໃຫ້ກຽດໂກຮນ ເພຣະຮະບນການທ່າງນານຂອງອວຍວະຜົດປັກດີ ຮູປ່ວ່າງ ຜ່າຍພອມ ທູນບັດ ປິວຄລ້າ ສມອງເສື່ອນ ນ້ຳໜັກຄດ

2) ເສີຍບຸຄລິກພາພ ເກີດໂຮກແທຮກ ເຊັ່ນ ໂຮມຜິວໜັງ ວັດໂຮກ ໂຮກຫວ້າໃຈອາຮນີໄມ່ເປັນປັກດີ ພລຍ

3) ປະສບອຸນັດເຫດຸໄດ້ຈ່າຍ ເນື່ອງຈາກການທ່າງນານຂອງກລ້າມເນື້ອໄມ່ປະສານງານກັນຮ່ານນປະສານກພວ່ອງ

4) ໄຮສນຮຣຄພາພທັ້ງທາງຮ່າງກາຍແລະຈົດໃຈ ອາຮນີໄມ່ປັກດີ ເນື່ອຍ໌າເກີຍຈຽວ້ານ

5) ທ່າໄໝເກີດອາຫຼາກຮ່າມຂຶ້ນຢ່າຍ ຂາດຄວາມເປັນຮະບັບເວີນວ້ອຍ

6) ເສີຍເໜ່ງຮູກຈິຂອງຄນ ສ່ວັງປັ້ງຫາແກ່ຄຣອບຄວ້າແລະສັງຄນ

7) ມີຄວາມຜົດຄາມກູ້ຫມາຍ

4.2.2 ພລກະທນທາງອ້ອມ

1) ໂກຫະຕ່ອຄຣອບຄວ້າ

- ຄວາມວັນຜົດຂອບໜາດຄສິນໄປ ຄຣອບຄວ້າຂາດຄວາມສຸຂ
- ໄມສາມາດປະກອນອາຫັພ ນາຄາຍໄດ້

2) ໂກຫະຕ່ອສັງຄນ

- ເປັນທີ່ຮັງເກີຍຈ່ອສັງຄນ ເນັ້ນສັງຄນໄມ່ໄດ້
- ເກີດປັ້ງຫາອາຫຼາກຮ່າມ
- ເກີດອຸນັດເຫດຸກັ້ນຕ່ອຄນເອງແລະຜູ້ອື່ນ

4.3 ສາເຫດຂອງການຕິດສາຮເສພດີດ

ຈາກການສຶກໜາສາເຫດການຕິດສາຮເສພດີດພບວ່າ ນັກເຮັນມັກຕິດສາຮເສພດີດຕ້ວຍສາເຫດດັ່ງຕ່ອໄປນີ້ (ຈິරພັນນີ້ ໄດກີພຈັສ , 2545 : 14)

4.3.1 สาเหตุจากการถูกขักขวนนี้อาจเกิดขึ้นจากเพื่อนฝูงที่กำลังดิดสารเสพติดแล้วอยากให้เพื่อนดิดบ้าง เหตุดังกล่าวอาจเป็นการทำเพื่อครอบคลุมความต้องการที่เป็นไปตามวัยคือขักขวนให้เพื่อนเป็นอย่างคน เพราะเมื่อดิดด้วยกันแล้วจะได้ขอเงินกันไปซื้อสารเสพติด เป็นการแบ่งเบาภาระทางการเงินไปบ้างโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มาพัฒนาคัญในการที่จะขักขวนสมาชิกในกลุ่มให้เสพติดได้ เพราะกลุ่มนี้ถ้าหากพฤติกรรมใดที่กลุ่มหรือกลุ่มเพื่อนฝูงยอมรับนิยมปฏิบัติมักจะยอมรับและปฏิบัติไปด้วย นอกจากนี้ผู้ที่อยู่ในแหล่งการซื้อขายสารเสพติดนั้นอาจจะได้รับการชักจูงโดยบอกถึงคุณภาพของยาเสพติดว่าดีค่างๆ นานาทำให้สมองปลดปล่อยไปร่วมเหมาะสมกับการเรียน การทำงาน การถูกชักจูงจะเกิดขึ้นในขณะมีเมามเมาสุราหรือเที่ยวเครื่องกันจึงเกิดการดิดสารเสพติดได้

4.3.2 เหตุจากการอยากรู้อยากเห็นอยากรู้ทดลองอยากรู้ รษชาติ อยากรู้สัมผัสเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ ผู้ดิดสารเสพติดที่อยากรู้อยากเห็นอยากรู้ทดลองคิดว่าคงไม่ดีดีง่ายๆ แต่เมื่อทดลองเสพเข้าไปแล้วมักจะติด เพราะยาเสพติดในปัจจุบัน เช่น เอโรอีน ติดง่ายมากเพียงเสพไม่กี่ครั้งก็ติดแล้วโดยเฉพาะวัยรุ่นไม่เกรงกลัวอะไร ต้องการแสดงความเก่งกาจ ความเพื่อน ขาดความยังคิด ขักขวนกันและสารเสพติดจนติดในที่สุด

4.3.3 เหตุจากการถูกหลอกลวง สารเสพติดมีรูปค่างๆ ทำให้ผู้รับไม่ทราบว่าสิ่งที่ตนได้รับเป็นสารเสพติดให้โทษร้ายแรงคิดว่าเป็นยาธรรมชาติไม่มีพิษร้ายแรงตามที่ผู้ให้หลอกให้เสพ ผลสุดท้ายกลับเป็นผู้เสพติดไป

4.3.4 เหตุทางกาย ความเจ็บป่วยทางกาย เช่นด้องถูกฝ่าดัดหรือเป็นโรคปวดศีรษะ เป็นโรคประสาท เป็นหัดได้รับความทรมานทางกายมาก ผู้ป่วยต้องการบรรเทา พยายามช่วยตนเองนานแต่ไม่หายจึงหันเข้าหาสารเสพติดจนติดในที่สุด

4.3.5 เหตุเพราะสิ่งแวดล้อม สถานที่อยู่อาศัยแอล้อดหรือเป็นโรคป่วยทางเศรษฐกิจบีบบังคับ ปัญหาทางครอบครัว เช่นบ้านแตก สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจซึ่งกันและกันขาดความอบอุ่นจากพ่อแม่และปัญหาอื่นๆ นับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลผลักดันให้ดิดสารเสพติดได้อย่างหนึ่ง และยังเป็นอุปสรรคข้อห่วงใยให้เลิกการใช้สารเสพติดแม้แต่การรักษาให้หายขาดก็ไม่ได้ เพราะเมื่อผู้ดิดสารเสพติดที่ได้รับการบำบัดรักษาจนหายแล้วแต่กลับไปอยู่สภาพแวดล้อมเก่าๆ ก็จะต้องกดดันให้กลับไปใช้สารเสพติดอีก

4.4 แนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกันสารเสพติดสถานศึกษา

ผู้บริหารที่มุ่งหวังให้สถานศึกษาเป็นแหล่งปลดสารเสพติด และนักเรียนมีภูมิคุ้มกันสารเสพติดได้อย่างถาวرنั้น ควรมีการประเมินตนเองเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานซึ่งมีข้อควรประเมินดังนี้ (กระทรวงศึกษาฯ, 2543 และจิรพันธ์ ไตรพิจรัส , 2545 : 10 - 11)

4.4.1 โรงเรียนจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ตามแนวทางการปฏิรูปแล้วหรือยัง

4.4.2 เมื่อมีธรรมนูญโรงเรียน สาระสำคัญ ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่
(วิสัยทัศน์ , ภาระงาน เป้าหมาย , วัสดุประสงค์ , แผนยุทธศาสตร์ , ข้อคิดเห็นร่วมกัน)

4.4.3 ได้มีการสอดแทรกการป้องกันแก้ไขปัญหาสารเสพติดไว้ในธรรมนูญ

โรงเรียนหรือไม่

4.4.4 ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติด กำหนดไว้อย่างไร

4.4.5 มีโครงการ / กิจกรรม ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาสารเสพติด
ซึ่งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด

4.4.5 โครงการ / กิจกรรมด้านป้องกันแก้ไขปัญหาสารเสพติด บรรจุไว้ใน
แผนปฏิบัติการประจำปีหรือไม่

4.4.6 แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามสารเสพติดสถานศึกษา
ของโรงเรียน และมอบหมายการดำเนินงานโครงการให้แก่ครูในโรงเรียนหรือไม่

4.4.7 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามสารเสพติดสถานศึกษา ของโรงเรียน
ได้เรียกประชุมบริการทางหรือ กำหนดกระบวนการและการกิจในการป้องกันแก้ไขปัญหาสารเสพ
ติดไว้อย่างไร

4.4.8 ได้มีการดำเนินกิจกรรมความแผนหรือไม่

4.4.9 มีการประเมินและรายงานผลการปฏิบัติต่อคณะกรรมการโรงเรียนและ
หน่วยงานอื่นหรือไม่

4.4.10 ผู้บริหารได้จัดให้มีการประชุมครูเพื่อ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติด หรือไม่อย่างไร

4.4.11 ครูเลือกใช้กระบวนการเรียน เพื่อทราบกระบวนการเรียนการสอนศูนย์
สร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้กับนักเรียนหรือไม่เหมาะสมสมเพียงใด

4.4.12 ครูมีแผนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดภูมิคุ้มกันสารเสพติด ที่เน้นผู้เรียน
เป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการและเน้นการปฏิบัติจริง ทุกครั้งที่ทำการสอนหรือไม่

4.4.13 ครูประเมินผลการเรียนด้านความรู้ความเข้าใจถึงไทยภัยของสารเสพติด
และวิธีการปฏิบัติในการหลีกเลี่ยงสารเสพติดจนเป็นนิสัย โดยประเมินตามสภาพที่แท้จริง
หรือไม่

4.4.14 ครูจัดสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียน ให้สอดคล้องกับการทำธุนงานของ
นักเรียนมากน้อยเพียงใด

4.4.15 โรงเรียนจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสนองตอบต่อความต้องการในการจัด
กิจกรรมต่อด้านสารเสพติดมากน้อยเพียงใด

4.4.16 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนในการเรียน
การสอนบ่งบอกถึงความสุขมากน้อยเพียงใด

4.4.17 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนมากน้อยเพียงใด

4.4.18 ผลงานที่เกิดจากกิจกรรมการป้องกันสารเสพติดที่ทำให้โรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครองภาคภูมิใจร่วมกัน มีบังหรือไม่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก คาดหวังว่า จะมีผู้บริหารมืออาชีพจำนวนไม่น้อยที่ตอบคำถามว่า “มี” ได้ครบทั้ง 19 ข้อ ซึ่งหมายความว่าสถานการณ์ด้านสารเสพติดที่ทวีความรุนแรงในขณะนี้ จะลดความรุนแรงลง และถลายตัวไปในที่สุด

4.5 นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด

นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดของรัฐบาล

สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดแนวคิดและทิศทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดตลอดและทิศทางในการบริหารและจัดการสำหรับการดำเนินงานในแผน 9 (พ.ศ.2545 - 2549) พอสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 2)

1. รองแนวทางด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.1 ต้องเร่งรณรงค์สร้างกระแสสังคมให้ทุกคนตระหนักรถึงพิษภัยของยาเสพติด และมีจิตสำนึกที่จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง ในฐานะที่เป็นปัญหาของสังคมและประเทศชาติ

1.2 ต้องแก้ไขกฎหมายเน้นการระดมสรรพกำลังและบูรณาการแผนงาน โครงการกิจกรรมและทรัพยากร

1.3 ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการป้องกันปัญหาโดยสร้างภูมิคุ้มกัน และการป้องกันยาเสพติดเพื่อลดอุปสงค์ยาเสพติดควบคู่กับการปราบปราม อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการทางกฎหมายที่รวดเร็วเต็มขั้นและจริงจัง

1.4 ต้องเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชนและสถาบันสังคม

1.5 ต้องมีเอกสารเชิงนโยบาย มียุทธศาสตร์และมาตรการที่มีความหลากหลายหรือยืดหยุ่นเหมาะสมกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย มีการบริหารจัดการที่รวดเร็วมีประสิทธิภาพ

1.6 ต้องมีการร่วมมือระบบเครือข่ายกับด้านประเทศไทยเชิงรุก

2. วัตถุประสงค์ของแผนงาน

2.1 เพื่อเสริมสร้างให้คน ครอบครัว ชุมชนและทุกๆ ฝ่ายในสังคมมีความเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกขั้นตอน

2.2 เพื่อลดปริมาณความต้องการยาเสพติดในประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็ก และเยาวชน และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

2.3 เพื่อเร่งนำบัตรักษាបั้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ และผู้ติดยาเสพติดทุกคนให้กลับมาเป็นพลังสำคัญในการต่อต้านยาเสพติดและพัฒนาประเทศ

2.4 เพื่อลดปริมาณการเสพยาเสพติด จำนวนผู้ผลิต ผู้ล้าเลี่ยง ผู้จำหน่าย และให้การสนับสนุน

2.5 เพื่อยุดยั้งความรุนแรงและควบคุมพรั่งระบัดของยาเสพติดในแต่ละพื้นที่

3. ยุทธศาสตร์ แนวทางทางและกรอบแนวคิดสำคัญ

3.1 ยุทธศาสตร์ในการสร้างพลังแผ่นดินและลดเงื่อนไขการระบบประกอบด้วย

3.1.1 การรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความตระหนักรถึงความรุนแรงของปัญหาและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข โดยทางสื่อมวลชนและผ่านสื่อสังคมในการประชุมสัมมนาและฝึกอบรม

3.1.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งและพลังทางสังคม เพื่อให้มีการร่วมมือด้านภารกิจภาคเอกชน นักวิชาการ สื่อมวลชน และประชาชน ด้วยการร่วมมือด้านภารกิจโดยกระบวนการพัฒนาวิชาการ พัฒนาศักยภาพแกนนำ สร้างเวทีประชาชน พัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ สร้างกระแสความร่วมมือ ฝ่าระวัง เปิดโอกาสให้องค์กรเอกชน มีส่วนร่วมตลอดจนสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนด้านฯ

3.1.3 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และการฝ่าระวังเพื่อป้องกันผู้ที่ยังไม่เคยใช้สารเสพติดเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด ซึ่งเน้นการพัฒนากระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาการสนับสนุนกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การจัดระบบสอดส่องฝ่าระวัง ให้มีครุอาจารย์ที่ปรึกษา และแนะนำส่งเสริมกิจกรรมการใช้เวลาว่างและให้การฝึกวิชาทหาร เพื่อสร้างวินัย

3.1.4 การลดปัจจัยเงื่อนไขในด้านการก่อปัญหา และการพรั่งระบัดของสารเสพติดซึ่งรวมถึงการกำหนดพื้นที่ควบคุมตรวจสอบแหล่งอนามัยมุน หอพักสถานบันทึก คณต่างด้าวและส่งเสริมงานการวิจัยที่พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มของด้วยและสรุปการพรั่งระบัด

**3.2 ยุทธศาสตร์การนำบัตรักษาและพื้นฟูสมรรถภาพของผู้ดีดยาเสพติด
ประกอบด้วย**

3.2.1 การจำแนกกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน จำแนกออกเป็นกลุ่มเสียง
กลุ่มผู้เสพ หรือผู้ใช้ ผู้ดีดยาเสพติด และกลุ่มดิตยาเรือรัง

3.2.2 สร้างแรงจูงใจหรือบังคับให้ผู้ดีดยาเสพติดเข้ารับ
การบำบัดรักษา

3.2.3 การพัฒนาฐานะแบบการบำบัดรักษาและพื้นฟูสมรรถภาพ และ
สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนา สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ ภาคเอกชน องค์กรเอกชน
เครือข่าย ประชาชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทการบำบัดรักษาและพื้น
ฟูสมรรถภาพ

3.2.4 การพัฒนาบุคลากรทางด้านการแพทย์ นักวิจัยวิทยา
นักสังคมสงเคราะห์และผู้เกี่ยวข้อง

**3.3 ยุทธศาสตร์การปราบปราม และดำเนินการทางกฎหมาย
ประกอบด้วย**

3.3.1 การควบคุมสารตั้งแต่น้ำยาเคมีสารเสพติดหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้
ทดแทนสารเสพติด

3.3.2 การสกัดกั้นบริเวณชายแดน เพื่อป้องกันการนำสารเคมีและ
อุปกรณ์การผลิตไปยังแหล่งผลิต และป้องกันการลักเลียงยาจากแหล่งผลิตเข้ามาในประเทศไทย

3.3.3 การข่าวและ การปราบปรามเน้นการทำลายโครงสร้างเครือข่าย
ผู้ค้ารายใหญ่ ผู้มีอิทธิพล ผู้สมคบและผู้ส่งหรือผู้ค้าขนำดกลาง

3.3.4 การเสริมสร้างความร่วมมือ ตลอดจนแรงจูงใจและสนับสนุน
การข่าวและการปราบปราม รวมถึงการให้ป้าหนึ่งความชอบ สิ่งนรังวัล การคุ้มครอง
พยานและแหล่งข่าวตลอดจนการจัดสรรทรัพย์สินที่ได้จากการยึดอึดด้วย

3.3.5 การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและการดำเนินการทาง
กระบวนการยุติธรรม

3.3.6 การตรวจสอบทรัพย์สินและการฟอกเงิน

3.3.7 การดำเนินงานต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด

3.4 ยุทธศาสตร์การร่วมมือระหว่างประเทศไทย ประกอบด้วย

3.4.1 การพัฒนาความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

3.4.2 การแสวงหาความร่วมมือและช่วยเหลือจากองค์กรในประเทศไทย
และต่างประเทศ

3.4.3 การสร้างกระแสสังคมในระดับนานาชาติ

3.4.4 การส่งเสริมการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ เพื่อสร้างความมั่นคงทาง เศรษฐกิจในพื้นที่แหล่งผลิตและพื้นที่ข้างเคียงบริเวณชายแดน

3.5 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ประกอบด้วย

3.5.1 กำหนดนโยบายและการจัดองค์กร เพื่อการดัดสินใจที่มีเอกภาพชัดเจนและรวดเร็ว

3.5.2 การจัดทำแผนงบประมาณปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณให้อือต่อการดำเนินงานแบบองค์รวม ไม่มีความซ้ำซ้อน

3.5.3 ประสานงานและพัฒนาบุคลากรเพื่อให้การดำเนินงานในพื้นที่ มีความคล่องตัวต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3.5.4 การคิดตามประเมินผลและพัฒนาเครื่องวัด รวมถึงการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ถูกต้องทันต่อเหตุการณ์ และสนับสนุนงานวิจัยการหารูปแบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ทางรัฐบาลโดยพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวในการประชุมชี้แจงยุทธศาสตร์พัลังแห่น din และแผนปฏิบัติการเพื่ออาชานะยาเสพติดไว้ว่า (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด , 2544 : 15 - 16)

1. ปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่อศักยภาพการพัฒนาประเทศในอนาคต เป็นการทำลายความที่ไม่ใช่การสูญเสียดินแดนแต่สูญเสียอนาคตสูญหลาน ในสภาวะสังคมรุ่งเรืองหมายความว่าผู้ด้อยโอกาสเป็นผู้ทรายศต่อชาติ

2. การประกาศสังคมกับยาเสพติด หมายความว่า จะทุ่มเททุกอย่างเพื่อจะเอาชนะปัญหาด้วยพัลังที่มีอยู่คือพัลังแห่น din หมายความว่าต้องระดมทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกันคิดร่วมกันดำเนินงานโดยเฉพาะพัลังประชาชน ซึ่งเป็นพัลังที่อยู่ที่สุด หากประชาชนไม่เข้ามาร่วมการแก้ปัญหาจะไม่ประสบผลสำเร็จ

3. การแก้ปัญหาด้องกำหนดผู้รับผิดชอบทั้งแนวตั้งและแนวราบ

4. ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่เกี่ยวโยงกับปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคมโดยเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจและช่วงตู้ครISIS การยกย้ายซึ่งการแก้ไขปัญหายาเสพติดจะต้องดำเนินงานหลายด้านควบคู่กันไปแก่ การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง การใช้มาตรการทางสังคม การจัดการเรื่องการสอนไม่ให้เกิดความเครียดและการให้การเอาใจใส่แก่นักเรียน การจัดระเบียบสังคม การร่วมมือกับต่างประเทศ การควบคุมด้วยยาและสารเคมี และการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาเป็นนโยบายสำคัญ และเร่งด่วนที่ทุกหน่วยงานในสังกัดจะต้องร่วมมือ

กันดำเนินการอย่างจริงจังและตลอดมาทั้งนี้ได้มีการจัดทำแผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540 - 2544) เป็นแผนหลัก 5 ปี โดยยึดกรอบนโยบายตามแผนป้องกันยาเสพติดของประเทศไทยของรัฐบาลซึ่งในทางปฏิบัติได้มีการปรับรายละเอียดกิจกรรมให้สอดคล้องตามมติคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และอนุกรรมการชุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เหมาะสมและทันสมัยต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และแนวโน้มของปัญหาที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยสรุปนโยบาย มาตรการและแนวทางการดำเนินงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา, 2543 : 27 - 28) ดังนี้

- ให้สถานศึกษาทุกแห่งถือว่ามีการป้องกัน และแก้ปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษาทั้งนี้ให้รวมถึงภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือดูแลนักเรียน นักศึกษา ที่ติดสารเสพติดด้วย

- ดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนคร่าวงจร นับตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรสื่อ วิธีการสอนและกิจกรรมของสถานศึกษาเน้นการฝึกทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเยาวชนเพื่อผลทางการพัฒนาบุคคลิกภาพ และการตัดสินใจเลือกพฤติกรรม

- ให้สถานศึกษาทุกสังกัดจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกลังกาย และการเล่นกีฬาตลอดทางเลือกอื่นๆ เน้นการให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้เวลาส่วนไปในทางสร้างสรรค์ และเป็นความสามัคคีในหมู่คณะ

- ให้สถานศึกษาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษาให้เยาวชนในสถานศึกษา มีการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มที่

- ให้มีการพัฒนาระบบบริหาร และการจัดการตลอดจนการสนับสนุนทางวิชาการ รวมทั้งการสอดส่องดูแลเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาสารเสพติดสถานศึกษาเน้นการทำงานในระบบเครือข่าย

เป็นการแสดงให้เห็นว่านโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดสามารถปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมจึงกำหนดเป็นมาตรการดังนี้

มาตรการเพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นแนวทางปฏิบัติ

- กรณีพบนักเรียนติดยาเสพติดให้ไทยในโรงเรียน ทางโรงเรียนจะไม่ไถ่อก แต่จะต้องดูแลให้การช่วยเหลือเมื่อเป็นผู้ป่วยโดยให้ได้รับการบำบัดรักษาให้หายและสามารถที่จะศึกษาเล่าเรียนต่อไปได้

- กรณีที่นักเรียนติดสารเสพติดจะขอหยิ่งโรงเรียนเนื่องจากโคนผู้จำหน่ายให้ขอหยิ่งได้โดยหัวหน้าสถานศึกษาประสานกันโดยตรง เพื่อพิจารณาแผนการเรียนและความเหมาะสมเป็นกรณีๆ ไป

3. ในการถือที่นักเรียนหรือบุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้นำหน่วยยาเสพติดให้โทษให้ใช้มาตรการทางกฎหมายโดยตรง เพราะโรงเรียนไม่อาจป้องผู้ที่ทำผิดกฎหมายได้และเพื่อไม่ให้เป็นการเปิดทางให้ใช้นักเรียนเป็นผู้นำหน่วยสารเสพติดในโอกาสต่อไป

นอกจากแนวทางการดำเนินงานตามที่คณะกรรมการของแต่ละสถานศึกษาพิจารณาไว้เหมาะสมสมกับสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่แล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด กิจกรรมด้านๆ ให้สถานศึกษาปฏิบัติอีกหลายประการ เช่น 1. รณรงค์เพื่อสร้างกระแสสังคมให้กระหึ่มถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 2. สร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดรักษา (บริพันธ์ ไตรทิพย์ส , 2545 : 14)

5. การดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาว

โครงการโรงเรียนสีขาวเป็นโครงการหลักของกระทรวงศึกษาธิการและเป็นการส่งหมายหุทธิ์ให้มีในการต่อสู้กับปัญหายาเสพติด เริ่มต้นโครงการเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2541 โดยมี หลักการสำคัญที่ใช้ดำเนินการ คือ การแก้ปัญหาที่ดันเหดุ นั่นคือความพยายามทำให้บ้านอบอุ่น ทำให้ชุมชนหน้าอยู่ และทำให้โรงเรียนเป็นที่หวังที่พึงพอใจนักเรียนและนักศึกษาหรือ ผู้ปกครองได้ (กรมวิชาการ , 2542)

จุดสำคัญของโครงการมุ่งเน้นให้โรงเรียนปลดปล่อยยาเสพติดและหาแนวทางป้องกันแก้ไข ปัญหายาเสพติด

แนวทางการดำเนินงาน

1. กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างชัดเจน โดย

1.1 เยาวชนผู้ใช้สารเสพติด ถือเป็น “ผู้หลงผิด” ที่จะต้องดูแลช่วยเหลือ

1.2 ผู้ค้า ถือว่าเป็น “อาชญากรทางสังคม” ต้องต้องดำเนินงานตามกฎหมาย อย่างเด็ดขาดและจริงจัง

2. ใช้หลัก “4 ประสาน” คือผู้แทนฝ่ายบริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน และ “2 ค้า” คือ ผู้นำชุมชน ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมมือดำเนินการป้องกัน โดยเน้น การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ไม่เคยใช้ยาเสพติด

2. กลุ่มผู้มีประสบการณ์แต่ไม่ติด หรือกลุ่มเสี่ยง

3. กลุ่มที่ติดยา (ยังใช้ยาอยู่)

4. กลุ่มผู้ติดยาและบำบัดหายแล้ว

5. กลุ่มที่สนใจว่าด้วย

ได้กำหนดให้ดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้แทนมาตราการอย่างเหมาะสม ได้แก่

1. กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด ให้ใช้มาตรการให้การศึกษาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในระยะยาว จัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้ข้อมูลช่าวสาร และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์จัดกิจกรรมทางเลือกที่หลากหลาย

2. กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มีประสบการณ์การใช้ยาเสพติด แต่ยังไม่ติดหรือกลุ่มเสี่ยงให้ใช้มาตรการการให้ความช่วยเหลือ เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงค่างๆ โดยดำเนินการจัดบริการให้คำปรึกษา เน้นการแนะนำแนวฝึกทักษะชีวิตให้รู้จักการแก้ปัญหาใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหา จัดครุพี่เลี้ยงที่นักเรียน นักศึกษาไว้วางใจ ใช้มาตรการป้องปวนโดยการตรวจค้น และสุ่มตรวจปัสสาวะเป็นครั้งคราว จัดกลุ่มน้ำบัดในลักษณะค่ายนักเรียนนักศึกษาโดยประสานกับผู้ปกครองร่วมกันดูแลเอาใจใส่อよ่งใกล้ชิด

3. กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่ติดยา หรือยังใช้ยาอยู่ ให้ใช้มาตรการป้องปวน มีการตรวจสุขภาพประจำปี ตรวจค้นยาเสพติดและสุ่มตรวจปัสสาวะในกลุ่มเสี่ยง ผสมผสานกับมาตรการให้การช่วยเหลือโดยประสานกับผู้ปกครอง และหน่วยงานสาธารณสุข จัดทำกลุ่มน้ำบัดพื้นฟูสมรรถภาพ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจในรายที่มีสภาพร่างกายและจิตใจไม่พร้อมในการเรียนรู้จะให้พักรการเรียนเพื่อบำรุงรักษางานหายแล้วจึงกลับเข้ามาเรียนใหม่ โดยมีครูอาจารย์ดูแลอย่างใกล้ชิด

4. กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่ติดยาและบำบัดจนหายแล้วให้ใช้มาตรการให้ความช่วยเหลือสอดส่องดูแลและเฝ้าระวังเพื่อมิให้กลับไปใช้ยาอีก

5. กลุ่มที่สงสัยว่าด้วย ให้ใช้มาตรการสอดส่องดูแลและแจ้งเบาะแสแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปวนปวนผสมผสานกับมาตรการป้องปวน โดยการตรวจสุขภาพประจำปีหรือตรวจค้นสารเสพติด สุ่มตรวจปัสสาวะในรายที่ค้ายาเสพติดและว่ากล่าวดักเดือนไม่ได้ผลให้ใช้มาตรการทางกฎหมายโดยแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการต่อไป

กิจกรรมการมีส่วนร่วม

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมทรัพยากรที่เกี่ยวกับสถานศึกษาทั้งนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และองค์กรเอกชนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาเสพติด ทั้งนี้ให้ดำเนินการโดยสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญ และกล้าที่จะปฏิบัติงานจัดกิจกรรมให้ชุมชนมีส่วนร่วมประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทางสาธารณสุขในเรื่องการตรวจสุขภาพและการบำบัดรักษายา ประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในเรื่องการปราบปราม และใช้มาตรการทางกฎหมาย ตลอดจนจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา

กิจกรรมตรวจสอบสุขภาพนักเรียนและนักศึกษาประจำปี

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา มีสุขภาพพลานามัยที่ดี ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รู้จักการดูแลรักษารสุขภาพ รู้ถึงโทษภัยของยาเสพติด เป็นการป้องปราบมิให้นักเรียน นักศึกษาใช้ยาเสพติดและปลูกฝังนิสัยรักการออกกำลังกาย ทั้งนี้กำหนดให้สถานศึกษาจัดตรวจสอบสุขภาพนักเรียน และนักศึกษาทุกคน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง รวมทั้งให้มีการตรวจสอบสังเกตสุขภาพเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อค้นหาความผิดปกติซึ่งหากพบว่ามีนักเรียน นักศึกษาที่เข้ามายังสัยว่าจะใช้ยาเสพติด ให้ดำเนินการตรวจสอบเพื่อย้ายผลโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง แล้วดำเนินการโดยใช้มาตรการให้ความช่วยเหลือในการป้องปรักรักษากลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่เลิกใช้ยาเสพติด และศึกษาเล่าเรียนต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยค้นคว้าได้ศึกษาเอกสารงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารเสพติดภายในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ คือ

เจริญ กานสันช์ และคณะ (2542) ได้ศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนด้านทัศนะของครู นักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา/ผลการศึกษาพบว่าในด้านพฤติกรรมสารเสพติด นักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นตรงกันว่า นักเรียนทราบข้อมูลแต่ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับครู เป็นปัญหาและควรแก้ไขระดับมาก จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสารเสพติดได้เข้ามาสร้างปัญหาให้กับโรงเรียนแล้ว ถึงแม้นักเรียนจะรู้ว่าครรเป็นคนเสพหรือเป็นคนจำหน่าย ก็ไม่กล้าที่จะให้ความจริงกับครูหรือพนักงานด้านงานตำรวจน อาจเป็นเพราะว่าเกรงจะได้รับอันตรายต่อชีวิต หากเป็นจริงดังกล่าว แนวทางการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดแนวทางโดยการมุ่งเน้น การอบรม บ่มนิสัย และการพัฒนาค้านจิตใจจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานในการสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาในทางที่ผิด ก็คงไม่มีประโยชน์อะไร เพราะนักเรียนมีอิทธิพลมีครอบงำอยู่ จึงไม่กล้าพูดความจริงให้ครูได้รับรู้

ทรงศักดิ์ หรั่งรอด และคณะ (2542) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสารเสพติดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง ใน 3 ด้าน ด้านการเตรียมการและวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ด้านการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด มีบทบาทอยู่ในระดับมาก

1. บทบาทของผู้บริหารการศึกษา ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง ใน 3 ด้าน ด้านการเตรียมการและวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ด้านการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด มีบทบาทอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนอาชูโส ด้านการเตรียมการและวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ด้านการดำเนินการป้องกัน

และแก้ไขปัญหาสารเสพติด และด้านติดตามประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลกับนักเรียนในเขตเทศบาลในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ด้านการเตรียมการและการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ด้านการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด และด้านติดตามประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด มีความแตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาชายกับผู้บริหารหญิงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ด้านการเตรียมการและการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด และด้านติดตามประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด มีความแตกต่างกัน

นางราษฎร์ ณรงค์ศักดิ์ (2542) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าสภาพการดำเนินงาน การป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย/ผลการศึกษา สภาพการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของนักเรียน มีการใช้บุหรี่มากที่สุด รองลงมา คือ แอมเฟตามีน สารระเหย สุรา สาเหตุการแพร่ระบาดคือนักเรียนนำมาเสพในโรงเรียนโดยเฉพาะในห้องน้ำห้องส้วม มีการเสพสารเสพติดมากที่สุด การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดโดยการอุด แทรกความรู้และวิธีป้องกันยาเสพติด มีการพัฒนาความรู้พื้นฐาน การป้องกันยาเสพติดให้แก่บุคลากรแกนนำนักเรียน มีการดำเนินการตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาด้วยการพัฒนาสภาพแวดล้อมและโครงสร้างให้เหมาะสมกับการเรียนรู้และพัฒนาการ มีการจัดกิจกรรมพัฒนาการแก่นักเรียน มีการดำเนินการป้องกันยาเสพติดร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ มีการนิเทศติดตามผล และส่วนใหญ่มีอพนนักเรียนใช้ยาเสพติดจะใช้วิธีการตักเตือน ตลอดจนมีการจัดรณรงค์ป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน สำหรับปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนที่พบคือสื่อในการให้ความรู้ การผลิตสื่อ การเรียนการสอน สื่อเผยแพร่เพื่อการรณรงค์ที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ การคุ้มครองเด็กที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติด งบประมาณในการดำเนินงานและการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้เด็กดิจิทัลยาเสพติด

จักรกฤษ พองคงคำ และคณะ (2543 : 45) ได้ศึกษาการแก้ปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนโครงการโรงเรียนสีขาวตามกระบวนการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาการแก้ไขปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนโครงการโรงเรียนสีขาวตามกระบวนการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลกใน 4 ด้าน

พบว่า โดยส่วนรวมมีการดำเนินงานด้านบทบาทของโรงเรียน ด้านบทบาทของนักเรียน ด้านบทบาทของผู้ปกครองนักเรียนและด้านบทบาทของชุมชนอยู่ในระดับมากเช่นกันทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาสารเดพดิตในโรงเรียนโครงการโรงเรียน สืบความทรงคุณของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ใน 4 ด้านจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า ด้านบทบาทของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาที่โรงเรียนดังอยู่ในเขตเทศบาลนคร และเทศบาลตำบล มีความคิดเห็นคือ การดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดแต่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่โรงเรียนดังอยู่นอกเขตเทศบาลนครและเทศบาลตำบลมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านบทบาทของนักเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่โรงเรียนดังอยู่ในและนอกเขตเทศบาลนคร และเทศบาลตำบลมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ด้านบทบาทของผู้ปกครองนักเรียนและด้านบทบาทของชุมชน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่โรงเรียน ดังอยู่ในและนอกเขตเทศบาลนครและเทศบาลตำบลมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก แต่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่โรงเรียนดังอยู่นอกเขตเทศบาลนครและเทศบาลตำบลมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

ขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาสารเดพดิตสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุโขทัยผลการศึกษา พบว่า สภาพการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเดพดิตสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุโขทัย ด้านการวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเดพดิตสถานศึกษา และ ด้านการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเดพดิตสถานศึกษา ระดับการปฏิบัติงานต่ำมาก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรค่างๆ ในการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเดพดิตสถานศึกษา และด้านการมีส่วนร่วมของครู/อาจารย์ ในการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเดพดิตสถานศึกษา ระดับการปฏิบัติงานปานกลาง

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเดพดิตสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติงานสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสารเดพดิตเป็นปัญหาระดับชาติที่จะต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนและให้เป็นไปอย่างยั่งยืน โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบาย ค่างๆให้สถานศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศรับไปปฏิบัติ

เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเดพดิตสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุโขทัย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในภาพรวมปรากฏว่ามีการปฏิบัติงานที่แยกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับการปฏิบัติงานสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ครู/อาจารย์ ทุกท่านมีโอกาสพบปะสัมมาร์คกันบ่อยครั้งในแต่ละวัน ทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทุกคนมีความรู้ ความ

เข้าใจในนโยบายของกรมสามัญศึกษา หรือนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มีความรักความสามัคคีกลมเกลียวกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำงาน

ผ่องพวรรณ สายทอง และคณะ (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรคและแนวทางแก้ไขระบบการคูดแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนำร่อง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ครูได้มีการเตรียมการและวางแผน การดำเนินงานระบบการคูดแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการอบรมสัมมนา ศึกษาเอกสารคู่มือ ประชุมชี้แจง และการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานอื่นๆ ส่วนในด้านปัญหาและอุปสรรค พบร่วมกับครูไม่เข้าใจการดำเนินงานในบางขั้นตอน แนวทางแก้ไข คือ กรมสุขภาพจิตและหน่วยงานด้านสังกัดควรจัดอบรมให้ความรู้ใหม่ๆ แก่ครูเพิ่มเติม

ชูเดช หารทองช่วง และคณะ (2546 : บกคดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบ การคูดแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ใน 6 ตัว/ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบการคูดแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เว้นแต่ด้านส่งต่อนักเรียนเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง

2. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบการคูดแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมาก เว้นแต่เรื่องการได้ทำความรู้จักกุศลเคยครอบครัวนักเรียน เรื่องการได้ศึกษาสภาพฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวนักเรียนและการจัดทำแบบประเมินทางอารมณ์ เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านการคัดกรองนักเรียน ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบการคูดแลช่วยเหลือนักเรียน ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เว้นแต่เรื่องการมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การพิจารณา การคัดกรอง เรื่องการคัดกรองนักเรียนโดยใช้คุลิยพินิจตามเกณฑ์ของท่านเอง และเรื่องการคัดกรองนักเรียนโดยอาศัยข้อมูลจากแบบประเมินทางอารมณ์ เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านการส่งเสริมนักเรียน ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบการคูดแลช่วยเหลือนักเรียน ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก เห็นว่าอยู่ในระดับมาก

5. ด้านการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียน ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบการคูดแลช่วยเหลือนักเรียน ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เว้นแต่เรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเหลือ นักเรียนกลุ่มเสี่ยง เรื่องการจัดให้นักเรียนทุกคนจับคู่ (Buddy) เพื่อช่วยเหลือและคูดแลซึ่งกันและกันและเรื่องการจัดกิจกรรมสื่อสารและสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง

6. ด้านการส่งต่อนักเรียน ความคิดเห็นด่อสภาพการดำเนินงานระบบการคูแลช่วยเหลือนักเรียน ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เว้นเรื่องความเข้าใจขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนในโรงเรียนอย่างชัดเจน (ครูแนะนำ ฝ่ายปกครอง ฯลฯ) เห็นว่าอยู่ในระดับมาก

ทองแดง มาดิษฐ์ (2547 : 32) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป โดยจำแนกดามเขดพื้นที่การศึกษา แบ่งเป็น เขต 1 เขต 2 เขต 3 ประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหาร แบ่งเป็นอยกว่า 10 ปี ตั้งแต่ 10 – 20 ปี มากกว่า 20 ปี และระดับของโรงเรียนที่เปิดสอน แบ่งเป็น ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา เฉพาะระดับมัธยมศึกษา พบร่วมกัน

1. การบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพิษณุโลกพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานบุคคล ตามลำดับ

2. ผู้บริหารที่อยู่ในเขตพื้นที่ต่างกันมีการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลในภาพรวมแตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. ผู้บริหารที่ระดับโรงเรียนที่เปิดสอนแตกต่างกัน มีการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลในภาพรวม และรายด้านแตกต่างกันทางมั่นคงสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกตัวแปร

5. ผู้บริหารส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการบริหารงานในการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาจะทำให้เกิดความรวดเร็ว คล่องตัว

ชาตรี สุขชัย (2548 : 70 - 73) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการคูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบร่วม สภาพการดำเนินงานระบบการคูแลช่วยเหลือนักเรียน ความความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการและการวางแผนการดำเนินงาน โดยรวม มีสภาพการดำเนินงานระบบการคูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติความแผน โดยรวม มีสภาพการดำเนินงานระบบการคูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก

ขั้นตอนที่ 3 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน โดยรวม มีสภาพการดำเนินงานระบบการคูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก

จากข้อมูลและงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบคุณภาพช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารสนเทศสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน

- ต่ำกว่า 10 ปี
- ตั้งแต่ 10 -20 ปี
- มากกว่า 20 ปี

ขนาดของสถานศึกษาจำแนกเป็น

- ขนาดเล็ก
- ขนาดกลาง
- ขนาดใหญ่

เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก

- เขต 1
- เขต 2
- เขต 3

ตัวแปรตาม

การดำเนินงานระบบการคุณภาพช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารสนเทศสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก ใน 3 ขั้นตอน ได้แก่

- ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน
- ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน
- ขั้นตอนที่ 3 การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน

ภาพ 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย